

Tone Iversen Brobak

Reindrift og overbeiting i norske medier

En dokumentanalyse av norske medier i perioden 1993 til 2022

Masteroppgave i samfunnsfag

Veileder: Jørund Aasetre

Mai 2023

Tone Iversen Brobak

Reindrift og overbeiting i norske medier

En dokumentanalyse av norske medier i perioden 1993 til 2022

Masteroppgave i samfunnsfag
Veileder: Jørund Aasetre
Mai 2023

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for lærerutdanning

NTNU

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

Debatten om overbeiting på Finnmarksvidda har vært aktuell i mange år. Reindriftnæringa har blitt, og blir fremdeles, beskyldt for å ikke være bærekraftig, da de blir anklaget for å ha for mange reinsdyr i forhold til den antatte bæreevnen. Derfor blir det viktig for reindriftsforvaltninga å fastsette et øvre reintall. I denne studien har jeg gjennomført en dokumentanalyse der jeg har analysert artikler som omtaler reindrift og overbeite i tidsperioden 1993-2022. Diskursorden om pastoralisme er brukt som teoretisk utgangspunkt for oppgaven. Av den grunn er oppgaven inspirert av diskursanalyse. Målet med studien har vært å svare på følgende problemstilling: Hvilke forståelsesformer preger den norske debatten om reindrift og overbeite i perioden 1993 til 2022, samt hvordan varierer den mellom ulike aktører?

Resultatene fra denne masterstudien er med på å bekrefte at det eksisterer forskjellige forståelsesformer i debatten om reindrift og overbeite. I diskursen om pastoralisme lokaliseres det en moderniseringsdiskurs basert på suksessjonsteori og en fleksibilitetsdiskurs inspirert av ustabilitetsteori. Studien viser at fleksibilitetsdiskursen med den tradisjonelle- og erfaringsbaserte kunnskapen er underkommunisert og neglisjert i media sammenlignet med det rådende vitenskapelige kunnskapssynet. Når ikke andre kunnskapssyn enn det vitenskapelige blir tilstrekkelig inkludert og anerkjent som sann kunnskap, kan det diskuteres om kolonialisme fremdeles forekommer i Norge.

Abstract

The debate surrounding overstocking on Finnmarksvidda have been accurate for several years. The reindeer husbandry industry has been, and still is accused for not being sustainable, as they are accused of having too many reindeer in relation to the assumed carrying capacity. In this study, I have carried out a document analysis where I have analyzed articles that mention reindeer herding and overstocking in the period 1993-2022. The order of discourse about pastoralism is used as the theoretical starting point for this thesis. For that reason, the thesis is inspired by discourse analysis. The aim of the study has been to answer the following problem: What forms of understanding characterize the Norwegian debate about reindeer husbandry and overstocking in the period 1993-2022, and how does it vary between different actors?

The results from this master's study confirm that there are different forms of understanding in the debate about reindeer husbandry and overstocking. In the discourse on pastoralism, a modernization discourse based on succession theory and a flexibility discourse inspired by an unstable discourse, are located. The study shows that the flexibility discourse with traditional and experience-based knowledge is under-communicated and neglected in the media compared to the prevailing scientific view of knowledge. When views of knowledge other than the scientific are not sufficiently included and recognized as true knowledge, it can be debated whether colonialism still occurs in Norway.

Forord

Med innlevering av denne masteroppgaven avslutter jeg ikke bare et 5 års langt studie på grunnskolelærer, men avslutter syv års skolegang på NTNU og en syv års epoke i Trondheim. Nå er tiden endelig inne for å vende snuten hjem og nordover igjen.

Jeg vil først og fremst takke familien i Alta som tålmodig har ventet på at jeg skal bli ferdig med å studere. Takk for at dere har hatt nedtelling sammen med meg. Takk til min kjærest som flyttet til Trondheim med meg, og som siden har vært min største støttespiller underveis i studiet og utenom. Når jeg har vært usikker og ikke har hatt trua på meg selv, har du hatt trua nok på meg for oss begge.

Videre vil jeg takke min veileder Jørund Aasetre som takket ja til å være min veileder i siste liten og som dermed ga meg muligheten til å skrive om det temaet jeg ønsket. Takk for at du har loset meg gjennom den siste fasen av studiet!

Sist, men absolutt ikke minst, vil jeg takke min nærmeste studievenninne og gode venninne utenfor studie, Emma. Med deg har studiet (nesten) gått som en lek. Til tross for studentlivet ikke blir savnet, kommer jeg til å savne å være student sammen med deg og alt det medbringer, inkludert eksamensperioder. Takk for den uvurderlige støtten du har gitt meg, spesielt det siste halvåret, og takk for at du har holdt ut med meg i fem år. Heldigvis for meg vet jeg at til tross for at vi bor i hver våres by, er du bare en telefonsamtale unna.

Innhold

Figurer	xiii
Tabeller	xiii
1 Innledning	15
1.1 Aktualisering	15
1.2 Studiens formål	16
1.3 Relevans for skolen	16
1.4 Historisk bakteppe	16
1.5 Utfordringer reindrifta står ovenfor i reindrifta	19
2 Teori	21
2.1 Politisk økologi	21
2.1.1 Aktør- og strukturorienterte maktperspektiver	21
2.1.2 Diskurs	23
2.2 Pastoralisme og samisk reindrift	23
2.2.1 Bærekraftig utvikling versus bærekraftig reindrift	24
2.2.2 Moderniseringsdiskursen og fleksibilitetsdiskursen	24
2.2.2.1 I en norsk kontekst	27
2.3 Avkolonialisering	29
3 Metode	31
3.1 Forskningsdesign	31
3.2 Gjennomføring	31
3.2.1 Datainnsamling	31
3.2.2 Utvalg	32
3.2.3 Koding og analyse	34
3.3 Metodiske refleksjoner	35
3.3.1 Pålitelighet og gyldighet	35
3.3.2 Forskerens standpunkt	36
4 Analyse	39
4.1 Oversikt over data	39
4.2 Hovedfunn i artiklene	40
4.2.1 Effektene av beite og bærekraft	41
4.2.1.1 Oppsummering	46
4.2.2 Konsekvensene av lovene	47
4.2.2.1 Oppsummering	49
4.2.3 Økonomi	49
4.2.3.1 Oppsummering	50

4.3	Oppsummering	50
5	Diskusjon.....	53
5.1	Diskusjon om reintall	53
5.2	Aktører	56
5.2.1	Den rådende vitenskapelige kunnskapstradisjon	57
5.3	Samisk reindrift og avkolonialisering.....	59
6	Konklusjon	63
7	Litteraturliste	65

Figurer

Figur 1: Søkestrengen som er blitt brukt er som følger "(overbeite* OR degradering) AND (samer* OR rein OR reinsdyr OR reintall OR Finnmarksvidda*)" i atekst.....33

Tabeller

Tabell 1: Bærekraftig utvikling og bærekraftig reindrift (Eira et al., 2016: 30).....24
Tabell 2: Tabell brukt i analysen.....34
Tabell 3: Oversikt over aviser40

1 Innledning

1.1 Aktualisering

Etter å ha levd som finnmarking med tilhørende dialekt i Trøndelag i snart syv år, har jeg fått overraskende mange spørsmål om hjemplassen min og dets folk. Noen av spørsmålene har vært om jeg er same, om jeg har sett mange samer, om det er byer i Finnmark, om det er kjøpesentre der, eller om jeg har naboer. For meg, har ikke Sápmi vært noe fremmed eller ukjent. Det har alltid vært samer i klassene mine, både på barneskolen, ungdomsskolen og videregående skole. At folk kommer i kofte på kjøpesentrene er ikke kjempe vanlig, men heller ikke kjempe uvanlig. Så den fascinasjonen/nysgjerrigheten og/eller uvitenheten jeg opplevde at folk fra "sør" hadde for folk som var så langt nord som meg generelt, og for samer spesielt, vekket en interesse i meg. Jeg opplevde at det var lite kunnskap om "oss". Dette erfarte jeg også på lærerstudiet blant mine medstudenter. De var ikke nedlatende i spørsmålene, men nysgjerrig. Dette har resultert i at jeg, når jeg har fått muligheten til det, har skrevet om Sápmi i nesten alle mine stiler på universitetet. Masterstudien ble intet unntak.

Temaet jeg har valgt for denne studien, og som avslutter mitt bidrag til en økt forståelse om Sápmi i studiekontekst, er om reindrift og overbeite. Debatten har gått for seg i media i flere tiår, og er enda svært aktuell. At det er overbeite på Finnmarksvidda ser jeg nesten på som allmennkunnskap, da det er dette jeg har blitt fortalt og den oppfatningen jeg har fått fra blant annet media. Takket være studiet og introduksjon til politisk økologi har jeg fått forståelse for at det eksisterer flere forståelser.

Når man ikke sitter igjen med mye kompetanse om Norges urbefolkning etter 13 års skolegang, får man informasjon og lærdom om dem fra andre steder. Media er utvilsomt en aktør som kan bidra til å fylle eventuelle manglende kunnskapshull fra skolen. Hvilken kunnskap disse hullene fylles med er svært variabelt. Dette er noe studien vil belyse. Selv om media er en mektigere aktør enn jeg er, håper jeg at jeg med min oppgave kan fylle noen kunnskapshull.

I perioden jeg skriver master kommer filmen "Ellos eatnu – la elva leve" på kino. Filmen tar for seg Alta-konflikten som var på 1970- og 1980-tallet. Samtidig som filmen har premiere på kino, pågår det demonstrasjoner i Oslo mot vindmølleturbinene som er satt opp på Fosen. Dagens demonstrasjoner har helt klart likehetstrekk med Alta-saken. Forskjellen er den norske stat i Fosen saken blitt dømt for menneskerettighetsbrudd (FN-sambandet, 2021) uten at det skjer noe. Derfor kan det stilles spørsmål til om den norske stat igjen, overkjører urfolksrettighetene. Samtidig venter reindriftsamen Jovsset Ánte Sara på at FNs menneskerettighetskomité skal behandle saken hans mot staten. Sara fikk pålegg fra staten om å redusere flokken sin til 75 dyr. Dette mente han ville føre til avvikling (Nordvåg, 2019). Dette mener Sara er et brudd på menneskerettighetene hans. Derfor anket han dommen til menneskerettighetskomitéen. Staten ser seg ikke villig til å vente på dommen fra menneskerettighetsdomstolen, og pålegget om å slakte flokken ned til 75 dyr, er gjeldende (Nordvåg, 2019).

Konfliktene, er knyttet til spørsmålet om hvem som har rett til land og vann, og et spørsmål om menneskerettigheter blir brutt. Ved å vise til Fosen- saken, som er ett av mange

eksempler der reindriftssamer mister viktig beiteområde, kan man se at diskusjon om hvem som har rett til å bruke landet fremdeles er svært aktuell. Overbeite-debatten kan også argumenteres for å være et spørsmål om rett til land. Dette er ett av flere argument som er til stede i debatten.

1.2 Studiens formål

Jeg har valgt å skrive om reindrift og overbeite fordi jeg først og fremst interesserer meg for temaet, og har et ønske om å forstå konflikten bedre. Ved å studere overbeite debatten kan man få innsikt i hvordan ulike forståelsesformer utarter seg i norske media.

Studiens problemstilling lyder derfor som følger: Hvilke forståelsesformer preger den norske debatten om reindrift og overbeite i perioden 1993 til 2022, samt hvordan varierer den mellom ulike aktører?

1.3 Relevans for skolen

Sammenlignet med studievennene mine skiller masteroppgaven min seg ut. Dette fordi jeg har valgt å skrive en oppgave som ikke eksplisitt retter seg inn mot skolen. Likevel, mener jeg min oppgave har like mye relevans for skolen som deres. For samfunnsfaget spesielt, men også for lærere og elever generelt. Dette på bakgrunn av at vi ikke kan få nok kunnskap om forholdet mellom majoritets- og minoritetsbefolkningen i Norge. Spesielt med tanke på historien som dessverre i altfor stor grad er preget av et ovenfra-ned blikk fra majoritetsbefolkningen. At samenes historie er viktig i skolen tydeliggjøres ved at det samiske får plass i kompetansemålene i LK20 på alle trinn (Kunnskapsdepartementet, 2019). I tillegg til kompetansemålene som eksplisitt nevner samene, er det flere kompetansemål som kan brukes for å belyse tematikken jeg skriver om. Kompetansemål som omtaler kildekritikk, hvordan folks holdninger og handlinger kan være preget av fortiden, hendelser og grupper, bærekraftig utvikling, aktører og makt og medborgerskap. For selv om fornorskingsprosessen er svært viktig å undervise om, er det og andre fortellinger om Sápmi som er vel så viktig og aktuell. Tematikken innenfor Sápmi som jeg skriver om, belyser flere aspekter og inkluderer flere kompetansemål. Ved å studere overbeite tematikken får man derfor også inkludert flere kompetansemål i tillegg til at alle kjerneelementene vil være relevante.

1.4 Historisk bakteppe

Samenes historie strekker seg lang tilbake. For å forstå noe av dagens situasjon, må man ha kunnskap om fortiden. Ved underskrivelsen av Lappekodisillen i 1751 ble samene for første gang formelt anerkjent som en egen nasjon, men ved løsrivelsen fra Danmark forandret samenes stilling seg. Norge ble en egen nasjon, og den skulle sikres. Fra 1814, ble samene derfor en marginalisert minoritet i den norske nasjonalstaten (Pedersen, 2015: 177). Byggingen av nasjonalstaten har derfor en mørk skyggeside. Å være same ble heretter ikke betraktet som noe positivt. Steinar Pedersen (2015) argumenterer for at det negative synet på samene, som ble vedvarende over et århundre, stammet fra Rudolf Keyser og P. A. Munch. De var en av landets fremste elite og universitetslærere. På universitetet hadde de implementert innvandringsteorien som pensum. I innvandringsteorien ble samene omtalt svært negativt:

Samene var opprinnelig en vill, usivilisert og nomadisk flyktningebefolkning fra sør. De var kommet til det området som seinere ble Norge relativt kort tid før den germanske og norrøne innvandringa fra øst og nord, et par tusen år tidligere. Samene var nordmennene

underlegne både i åndelig, fysisk og våpenteknologisk henseende. (...). De samiske nomadene eide ikke grunnen (...) (Pedersen, 2015: 177-178).

Innvandringsteorien fikk sterkt fotfeste i landet og ble en "sannhet" for nordmenn flest. Dette bidro til en rekke negative samfunnsmessige virkninger for den samiske befolkningen. Nordmenn ble betraktet som den herskende rase, mens samene var den lavtstående. Dette ble gjenspeilet i fornorskingsprosessen som startet på 1860 tallet. Perioden fra 1814 til 1988 er derfor preget av et ovenfra-ned blikk fra den norske majoritetsbefolkningen til den samiske minoritetsbefolkningen (Pedersen, 2015: 182).

Et spørsmål som ofte har blitt debattert gjennom historien er hvem som kom først til Norge. Hvem som kom først har hatt stor betydning for hvem som har rett til land og vann. Munch anerkjente at "den nomadiske flyktningebefolkningen" kom til Norge før den germanske og norrøne befolkningen (Pedersen, 2015). Det samme gjorde Keyser "Samene, eller "Finnlapperne", hadde derimot "fra umindelige Tider have havt hjemme" i Nord Europa" (Ravna, 2011: 195), mens de norrøne stammene hadde vandret inn i Skandinavia gjennom Russland. Høyesterett oppfattet også at "lapperne" var de opprinnelige beboere av Norge, både i nord og sør (Ravna, 2011: 195). Denne tanken skulle snart bli utfordret av Yngvar Nielsen og hans "fremrykningsteori". I 1891 la Nielsen frem en framstilling der han la til grunn at samene i Trondheim- og Hedmarks regionen hadde trengt seg inn på området der det allerede var en norsk, fastboende befolkning. Samene ble derfor deretter definert som en befolkning som hadde innvandret fra nordøst til Nord-Norge og Finnmark, det var derfor der de opprinnelig hørte til (Pedersen, 2015: 184). Når synet om hvem som kom først til landet endret seg, ble også oppfatningen av hvem som hadde krav på rettslig beskyttelse endret. Der det før var samene som vant fram i høyesterett når det gjald eiendomsrett, var det nå bøndene som trakk det lengste strået (Ravna, 2011).

Fremrykningsteorien til Yngvar Nielsen fikk store følger for samene, spesielt de som bodde i de sørlige områdene. Først i 1968 vant samene fram med krav om rettigheter til land og vann. I dag er fremrykningsteorien forlatt av de fleste historikere, men det betyr ikke at debatten om utmarka er ferdig av den grunn.

I 1933 ble det vedtatt ny reindriftslov. Loven satt til side ideen om at *først i tid, er best i rett*, som hadde vært gjeldende siden romerretten. I følge Axel Liljenstrand (Ravna, 2011: 199) var det kun de menneskene som var på det øvrige stadiet, de som drev med åkerbruk, som kunne etablere eiendomsrett. Fredrik Stand, en av Norges fremste jurister og Nikolays Gjelsvik, en av Norges fremste tingsrettsjurister videreførte denne tankegangen. Derav ble dette den nye sannheten, slik Yngvar Nielsen fremrykningsteori ble. En sannhet som knapp trengte begrunnelse. (Pedersen, 2015: 185). På grunn av det over- og underordningsforholdet mellom nordmennene og samene, ble samene stående utenfor det offentlige rom (Pedersen, 2015: 185). Deres synspunkt om teoriene som ble presentert, ble ikke hørt og påvirkningskraften deres kan argumenteres for å være lik null. *Først i tid, er best i rett* ble erstattet med *høyest i kultur og best i økonomi, er best i rett* (Ravna, 2011: 202). Denne læren skulle også raskt erstattes.

Den neste læren som skulle påvirke domstolene var at samisk bruk ikke var tilstrekkelig regelmessig eller intensiv. Etterhvert endte det likevel opp med at "rettighetenes art" måtte vektlegges. Reinens bruk av naturlandskap og vandring skulle bli tatt hensyn til. Regelen om intensitet og regelmessighet ble derfor fort tilpasset samenes kultur, fremfor jordbrukernes (Ravna, 2011: 207).

Det var først i 1980 samenes rettigheter for første gang skulle bli tatt på alvor. Gjennom 1960- og 1970-tallet skjedde det en etnisk og politisk mobilisering i de samiske miljøene.

Samtidig som FN startet arbeidet med urbefolkningers rettigheter på 1980-tallet, begynte samene arbeidet med å kjempe for sine rettigheter nasjonalt (Hagtvedt Vik, 2020)

Den nasjonale kampen knyttet til Alta-Kautokeinovassdraget satte de samiske rettighetene på den politiske dagsordenen. Samene hadde tidligere stått alene i kampen mot majoritetsbefolkningen. Nå skulle de få både finnmarkinger og miljøverninteresser på sitt lag (Pedersen, 2019). Mange mente vannkraftverket ville ødelegge mye av naturen i området, inkludert den berømte fiskeelva, Alta-elva. I tillegg var det ett stort inngrep i mange samiske områder. Alta-Kautokeinovassdraget ble til tross for store protester, en realitet. Noe positivt kom likevel ut av det. Protestene som foregikk på 1970- og 1980-tallet fikk bred nasjonal oppmerksomhet. Dette førte til at en hel nasjon ble oppmerksom og oppdatert på at den samiske befolkningen også har rettigheter. Altasaken kan betegnes som en generasjons oppsamlede frustrasjon over en fornorskingspolitikk som hadde vart altfor lenge, og som var en fornektelse av samenes plass i Norge (Pedersen, 2019).

Det offentlige ordskiftet endret seg. Fra å snakke om å assimilere den samiske befolkningen, gikk man over til å sikre den samiske befolkningen. Med grunnlovsparagraf 110a fra 1988 ble samene endelig anerkjent som et statskonstituerende folk i Norge. Dette innebar at staten måtte legge til rette for at den samiske folkegruppen fikk sikret sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv (Pedersen, 2015: 187). I tillegg ble sametinget opprettet, ILO-konvensjonen signert i 1990, og opprettelse av finnmarksloven i 2005. Sistnevnte ga finnmarkinger og samer rettighetene til land og vann i Finnmark gjennom opprettelsen av Finnmarkseiendommen. Lovens formål er å:

Legge til rette for at grunn og naturressurser i Finnmark forvaltes på en balansert og økologisk bærekraftig måte til beste for innbyggerne i Finnmark og særlig som grunnlag for samisk kultur, reindrift, utmarksbruk, næringsutøvelse og samfunnsliv (Finnmarksloven, 2005, §1).

Norge signerte ILO-konvensjon 169 i 1990. Hovedprinsippet i konvensjonen er at urfolk og stammefolk i selvstendige stater har rett til å videreutvikle og bevare sin egen kultur. Det er myndighetenes plikt å fremme tiltak som er med på å støtte opp under dette arbeidet (ILO-konvensjonen, 1990). Konvensjonen anerkjenner behovet og ønsket urfolk har for å bestemme over seg selv. Bestemme over sin økonomiske utvikling, livsform og egne institusjoner, samt kunne utvikle sin religion, sitt språk og sin identitet.

I tillegg til at samene som urfolk har ytterligere rettigheter gjennom ILO-konvensjonen, har de også de grunnleggende menneskerettighetene på lik linje som alle. Menneskerettigheter er "rettigheter alle mennesker har, uavhengig av kjønn, alder, legning, livssyn, nasjonalitet eller hvor i verden de bor" (FN-sambandet, 2021). Selv om Norge scoret høyest på demokrati-indeksen i 2022 (FN-sambandet, 2022), er også den norske stat anklaget og dømt for å ha brutt menneskerettigheter (FN-sambandet, 2021). Dette i forbindelse med vindkraftanlegget som ble etablert på Fosen. Reinere gikk til sak fordi de mente de ble fratatt historiske vinterbeiteområder på grunn av vindkraftutbyggingen. Dette mente de var i strid mot både urfolks rettigheter, og FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (artikkel 27) (FN-sambandet, 2021). Artikkel 27 er den viktigste internasjonale bestemmelsen for urfolk. Den lyder som følger:

I de stater hvor det finnes etniske, religiøse eller språklige minoriteter, skal de som tilhører slike minoriteter ikke nektes retten til, sammen med andre medlemmer av sin gruppe, å dyrke sin egen kultur, bekjenne seg til og utøve sin egen religion, eller bruke sitt eget språk (Konvensjonen om sivile og politiske rettigheter, 1976, art 27 i FN-sambandet, 2020).

I tillegg til de overordnede rettighetene samene har, er det også blitt utarbeidet en lov om reindrift i Norge.

For det samiske reinbeiteområdet skal loven legge til rette for en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift med basis i samisk kultur, tradisjon og sedvane til gagn for reindrifsbefolkningen selv og samfunnet for øvrig (...). Reindriften skal bevares som et viktig grunnlag for samisk kultur og samfunnsliv. Loven skal bidra til sikring av reindriftarealene i det samiske reinbeiteområdet som reindriften viktigste ressursgrunnlag. Ansvar for sikring av arealene påhviler både innehavere av reindriftsretten, øvrige rettighetshavere og myndighetene (§1, reindriftsloven, 2007).

En sentral endring med denne loven var at loven la til rette for internt selvstyre i næringen. Det legges til rette for at utøverne selv skal komme frem til langsiktige og fornuftige løsninger. §60 i reindriftsloven legger til rette for at siidaene selv kan bestemme det øvre reintallet. En siida består av en gruppe reineiere som utøver reindrift i fellesskap på bestemte arealer (§51, reindriftsloven, 2007). Likevel, blir det poengtert at myndighetene kan gripe inn om ressursgrunnlaget og hensynet til øvrige samfunnsinteresser krever det (Landbruks- og matdepartementet, 2007: 6). Dette ble tydeligere da §60 ble endret til at fylkesmannen fikk hjemmel til å sette et øvre reintall per siidaandel hvis reintallet steg over det fastsatte (Meld. St. 32 2016-2017). Endringen kom fordi *noen* (min utheving) siidaer ikke fulgte reduksjonskravet (Meldt. St. 32 2016-2017).

1.5 Utfordringer reindriften står ovenfor i reindriften

Den langsiktige bærekraften til reinen er i dag truet av innkrenking og fragmentering av leve- og driftsområder, da de stadig ser ut til å tape areal til ulike utbyggingsformål. Reinsdyrene unngår å beite i områder der det er forstyrrelser fra installasjoner som vindturbinparker, kraftoverføringslinjer og hyttebygging. Samtidig unngår de områder med mye menneskelig aktivitet (Riseth, et al., 2021: 30). Dette betyr at reinen også skyr områder utbyggingene skjer i. Fragmenteringen de opplever som utfordrende er i tillegg til klimaendringer som truer reindriften (Riseth & Tømmervik, 2017 i Riset et al., 2021: 30). Til tross for at samer har rettigheter som urfolk, og generelle menneskerettigheter, opplever de at disse rettighetene utfordres, og brytes, av den norske stat. Dette fordi de hevder at de stadig mister beiteareal, og opplever at deres tradisjonelle syn på bærekraftig reindrift ikke blir inkludert i reindriftsforvaltninga. Disse utfordringene danner også bakteppe for analysene og diskusjon videre i denne oppgaven.

2 Teori

I det følgende vil jeg presentere relevant teori som senere skal være til hjelp for å svare på problemstillingen. Blandet inn i teorien vil tidligere relevant forskning bli presentert. Min studie vil i utgangspunktet være inspirert av politisk økologi og mer spesifikt hvordan forskning på samisk reindrift har blitt problematisert innen politisk økologisk forskning.

2.1 Politisk økologi

Politisk økologi er en fagtradisjon som ønsker å forstå de drivkreftene som ligger bak miljøproblematikken vi har i dag. Samt se på konflikter som er knyttet til bruk av ressurser og undersøke hvordan et godt miljø eller landskap bør se ut (Benjaminsen & Svarstad, 2017). Politiske økologer har blant annet som mål å undersøke hvordan ulike aktører utnytter naturressurser, hvordan verneområder blir opprettet, hvordan ulike aktører utøver makt og hvordan de skaper fortellinger om hva som foregår i de casene de studerer. De fleste casene som har blitt undersøkt er gjort i sør, men i de senere årene er blikket vendt mer nordover. Så langt nord som Finnmarksvidda (Benjaminsen & Svarstad, 2017).

Det må stilles spørsmål ved "sannhet" som er basert på empirisk natur- og samfunnsvitenskap ved å bruke flere perspektiver. (Neimar et al., 2019: 3). Politisk økologi har derfor satt fokus på hvordan miljøet blir en arena med omstridte rettigheter, der konflikter eller krav om politikk, arbeidskraft, eiendeler og aksept spiller seg ut (Peluso and Watts 2001, 25; Rocheleau, Thomas-Slayter, and Wangari 1996 i Neimar et al., 2019: 3). Den kritiske tilnærmingen til miljøvitenskapene som politisk økologi har, understreker måten makt utgjør, beveger seg innenfor og reproducerer sosiomaterielle relasjoner for å forme hvilke praksiser, relasjoner og økologi som er hegemoniske (Neimar et al., 2019).

Benjaminsen et al. argumenterer for at mye av dagens miljøforskning er "apolitisk økologi" (2016b: 20). Dette fordi mye av økologien som presenteres ønsker å fremstå som objektiv og upolitisk, mens de like politisk som politisk økologi (Benjaminsen et al., 2016b: 20). Ved nærmere undersøkelser kan man se at de også er preget av verdier og fortolkninger om hvordan verden er, og bør være (Benjaminsen & Svarstad, 2010; Robbins 2004 i Benjaminsen et al., 2016b: 20). Politiske økologer peker stadig på kritikkverdige forhold som befinner seg i den statlige miljøforvaltningen, men til ingen nytte da det tyder på at miljøforvaltningen likevel ikke endres. Dette på bakgrunn av at forslagene som presenteres til staten av politisk økologer, ikke ser ut til å passe agendaen politikere eller byråkrater har (Benjaminsen & Svarstad, 2017: 36).

Det er flere som utfordrer det dominerende miljø narrativet ved å anerkjenne at det eksisterer flere ikke-vestlige kunnskapsperspektiver, som man kan analysere miljøet ut i fra. Dette er noe studien vil belyse.

2.1.1 Aktør- og strukturorienterte maktperspektiver

Innenfor politisk økologi, er makt et helt sentralt tema. For å undersøke årsaker til en miljøforvaltning, må man se på de sosiale strukturene som spiller inn og kartlegge aktørers handlinger. Aktører kan være større enheter som organisasjoner, statsbyråkratier, bedrifter eller individer (Benjaminsen & Svarstad, 2017). I analyser av makt finnes det tre hovedperspektiver på makt, to av dem er strukturorienterte maktteorier og en er

aktørorientert maktteori. I en god analyse av maktutøvelse og maktrelasjoner er det hensiktsmessig å ta med elementer fra alle tre tradisjonene (Benjaminsen & Svarstad, 2017: 27). Fredrik Engelstad (i Benjaminsen & Svarstad, 2017) presenterer et aktørorientert maktperspektiv om noe som er intensjonelt, relasjonelt og resultatsskapende. Intensjonalitet betyr at man gjennom handlinger utøver makt for å oppnå noe. Det relasjonelle betyr at en handling skjer innenfor relasjoner mellom aktører. Resultatsskaping innebærer at de handlingene som utføres fører til en ønsket virkning (Benjaminsen & Svarstad, 2017: 27). Helst skal alle disse tre være tilstede for at det skal være snakk om at makt utføres, men om det kun er to av de tre maktdimensjonene til stede, er det fremdeles snakk om makt, men utøvelsen av makt vil ikke være like sterk (Benjaminsen & Svarstad, 2017: 27).

I politisk økologi har forskere lagt vekt på maktutøvelse av særlig to typer aktører. Det er de som utfører miljøinngrep og de som motsetter seg disse. De aktørene som utfører inngrep består ofte av selskaper, offentlige etater eller ikke statlige organisasjoner (Bergius et al. 2018; Brockinton 2002; Büscher og Ramutsindela 2016; Igoe og Croucher 2007; Neumann 1998 i Svarstad et al., 2018). Sistnevnte kan bestå av bønder, fiskere eller pastoralister. Disse utøver motmakt gjennom ulike typer av motstand, tilpasning eller pragmatisk engasjement (Cavanagh og Benjaminsen 2015; Gingembre 2015; Hall et al. 2015; Holmes 2007; Mariki et al. 2015; Moore 1998, Rocheleau 2015; Sullivan 2003; Wanvik og Caine 2017 i Svarstad et al., 2018)

Benjaminsen & Svarstad (2017) mener at en forsker må bli sett på som en aktør innenfor det feltet det forskes på. Da den forskningen de gjør kan ha stor betydning som leverandør av perspektiver og kunnskap som andre aktører benytter seg av.

De to andre perspektivene er underordnet det strukturorienterte perspektivet. Den første har sitt utspring fra marxistisk tradisjon for politisk økonomi og handler om økonomiske strukturer. Her undersøker man det globale kapitalistiske systemet og ser på hvilken måte maktforhold utspilles der. Man besitter makt som kapitalist fordi man først og fremst eier produksjonsmidlene (Benjaminsen, & Svarstad, 2017: 27). I tilfeller der konflikten dreier seg om naturressurser vil de økonomiske strukturene være med på å danne rammer for hva som er mulig og ikke mulig å gjøre for forskjellige aktørgruppene. I mange tilfeller kan de lokale konfliktene være knyttet til hvordan økonomien organiseres, her vil de ulike aktørene forsøke å påvirke strukturene (Benjaminsen & Svarstad, 2017: 28). Det andre perspektivet innenfor det strukturorienterte er forankret i den sosialkonstruktivistiske tradisjonen og handler om sosiale strukturer. De som har makt i denne sammenhengen er de som får gjennomslag for en tenkemåte som vil være gunstig for deres interesser. Nærmere forklart ved bruk av Steven Lukes tredimensjonale maktperspektiv:

Her dreier deg seg om tilfeller der noen klarer å få gjennomført det de ønsker ved å påvirke andres betraktninger om en sak. Dette er en maktutøvelse som aktør A foretar ved at hun får andre aktører (B) til å gjøre noe de ellers ikke ville ha gjort. Det skjer ved at A påvirker, former eller bestemmer Bs ønsker. En slik påvirkning av Bs ønsker kan oppnås ved å kontrollere tilgang til informasjon, for eksempel via mediene eller skoleverket. På denne måten kan A skape oppslutning fra B og dermed forhindre at konflikter oppstår (Steven Luke 2005 i Benjaminsen & Svarstad, 2017: 28).

Her kan det være både tilsiktet maktutøvelse av sosiale strukturer og utilsiktet maktutøvelse av sosiale strukturer (Benjaminsen & Svarstad 2017: 29). For en regjering kan dette for eksempel skje gjennom kontroll av informasjon via media og utdanning. På den måten får folk kun tilgang til presentasjoner av saker som er bestemt av regjeringen (Svarstad et al., 2018).

2.1.2 Diskurs

En diskurs er en "betraktningssmåte om et tema som deles av flere mennesker" (Benjaminsen & Svarstad, 2017: 68). Enhver diskurs vil være basert på antakelser, argumenter og påstander. Diskursene er derfor sosiale konstruksjoner, som vil si at de er menneskeskapte. Størrelsen på tilhengerskalaen av en diskurs kan variere fra å være produsert og opprettholdt av en liten gruppe mennesker på lokalt nivå, til å være en diskurs som er delt av langt flere på globalt nivå. En diskursanalyse går ut på å undersøke utsagn for så å identifisere og beskrive diskurser (Benjaminsen & Svarstad, 2017).

I denne sammenhengen er det samfunnsvitenskapelig diskurs som blir benyttet. Her er poenget å kartlegge "i hvilken grad og hvordan diskurser strukturer betraktninger om bestemte temaer, og å finne ut hvilke aktører som utgjør viktige bidragsytere til denne struktureringen (Benjaminsen & Svarstad, 2017: 69). Innenfor et tema kan man undersøke hvilke diskurser som blir produsert. En samling av diskurser innenfor et tema kalles for *diskursorden* (Fairclough, 1995 i Benjaminsen & Svarstad, 2017, 70). De diskursene som er mest fremtredende kalles for *ledende diskurser*. De ledende diskursene har konsekvenser i form av det er disse som tar de politiske og administrative beslutningene, og bestemmer hvordan forvaltning av naturressursene skal foregå. En diskurs kan også være *hegemonisk*, da er det den eneste ledende diskursen på det gitte området. Den hegemoniske diskursens konsekvenser på forvaltningen vil da være enda større. Innenfor diskursene er det aktører som gir viktige bidrag. *Diskursiv makt* forekommer når aktører gir viktige bidrag til den ledende eller den hegemoniske diskursen (Benjaminsen & Svarstad, 2017: 70). Ofte spiller diskursive narrativ en viktig rolle i diskursen. Et narrativ er en fortelling som består av et hendelsesforløp og aktører som utgjør et aktørgalleri (Benjaminsen & Svarstad, 2017: 73). I politisk økologi er en oftest opp tatt av narrativ som inneholder påstander om virkeligheten.

2.2 Pastoralisme og samisk reindrift

I følge Benjaminsen og Svarstad (2017: 181) finner man eksempler på at det foregår marginalisering av staten i land der man finner "pastoralister". De har tatt en generell pastoralisme debatt og gjort den gyldig i norsk reindrift. Pastoralister er gjeterer som flytter rundt med dyrene sine for å finne beite. Det mest vanlige er at noen i husholdet er bofaste, mens andre flytter rundt med dyra deler av året. I de mer sjeldne tilfeller flytter hele husholdet med dyrene, dette kalles for en nomadisk tilpasning (Benjaminsen & Svarstad, 2017: 181). Pastoralister er ikke kjent for å ha et godt rykte blant dagens myndigheter, da deres måte å leve på blir sett på som uproduktiv og noe som befinner seg mellom jeger-sankersamfunn og jordbruk i utviklingsstigen (Benjaminsen & Svarstad, 2017: 181). Derfor blir ranching ofte betraktet som mer hensiktsmessig. Ranching er det motsatte av pastoralisme. Her har mennesker fast bosted og dyrene oppholder seg og beiter innenfor et bestemt område. Ranching i Norge er synonymt med bondevirksomhet og blir sett på som mer effektivt enn pastoralisme (Benjaminsen & Svarstad, 2017). Måten å drive dyr på slik pastoralistene gjør er dermed basert på en helt annen kunnskap enn det som kreves i ranching. Dette knyttes til behovet for fleksibilitet i næringen. Dette blir nærmere utypet senere.

Pastoralistene blir ofte beskyldt for å være utsatt for allmenningens tragedie. Opphavsmannen til teorien om "the tragedy of the commons" er Garrett Hardin (1968). Allmenningens tragedie går ut på tanken om at en kvegeier ønsker å maksimere sin gevinst for egen vinning. Dette knyttes til nytten et ekstra dyr til flokken får. Nyttens av å tilføre et dyr vil ha en positiv og en negativ komponent. Den positive komponenten er knyttet til et

ekstra dyr, fordi kvegeieren mottar utbyttet av salget han mottar for det ekstra dyret. Derfor kan nytten settes til + 1. Den negative komponenten knyttes til slitasjen det ekstra dyret får på ressursgrunnlaget. Effekten av overbeitingen deles av alle kvegeiere, derfor blir den negative "nyttens" for den enkelte en brøkdel av -1 (Hardin, 1968). Enklere forklart betyr det at en gjeter som har ubegrenset adgang til et felles område, vil prioritere seg selv fremfor fellesskapet. Av den grunn vil den ressursen de deler med tiden bli ødelagt, fordi belastningen over tid blir for stor.

2.2.1 Bærekraftig utvikling versus bærekraftig reindrift

Bærekraftig utvikling er "en utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov", presentert av Brundtlandkommisjonen i 1987 (FN-sambandet, 2021). Begrepet har siden 1987 blitt brukt som et politisk slagord. Begrepene *bærekraft* og *utvikling* har hver for seg ulik betydning. Der *bærekraft* handler om å bevare noe, og *utvikling* handler om å endre noe (Svarstad, 1991; Langhelle, 2001 i Eira et al., 2016: 28). Det er likevel en grunnleggende felles forståelse om at bærekraftig utvikling handler om å endre noe til det bedre på tre områder på samme tid: sosiale forhold, økonomi og miljø. Det er sammenhengen mellom disse som avgjør om noe er bærekraftig. Problemet er at disse kan komme i konflikt med hverandre, da hvilke menneskelig behov som skal prioriteres å imøtekommes ikke er definert (FN-sambandet, 2021).

Forståelsen av hva bærekraftig utvikling er, kan derfor være mangt. I denne konteksten har Eira et al. (2016: 30) utarbeidet en dominerende forståelse og en alternativ forståelse, der de skiller mellom bærekraftig utvikling og bærekraftig reindrift.

Tabell 1: Bærekraftig utvikling og bærekraftig reindrift (Eira et al., 2016: 30)

	Dominerende forståelse	Alternativ forståelse
Bærekraftig utvikling	Økonomisk vekst, med noen hensyn til miljø og sosiale forhold	Sosiale målsettinger er overordnet og med fokus på menneskers grunnbehov i dag og i framtiden
Bærekraftig reindrift	En statlig målstyring der kulturell bærekraft forstås som et resultat av spesifiserte forvaltningsinngrep ut fra forestillinger om økologisk og økonomisk bærekraft	En forvaltning forankret i reindriftras tradisjonelle kunnskap anses som en forutsetning for spesifisering av reell bærekraft både innen miljø, økonomi og samisk kultur.

Disse forståelsene kan knyttes til diskursorden om pastoralisme i norsk reindrift. Der den dominerende forståelsen er tilknyttet det negative synet og den alternative forståelsen er tilknyttet det positive. Dette blir utdypet i forklaringen av moderniseringsdiskursen og fleksibilitetsdiskursen.

2.2.2 Moderniseringsdiskursen og fleksibilitetsdiskursen

Synet på pastoralisme betegnes som en diskursorden. I tilknytning til dette er måten å betegne bærekraft på en av de største skillene mellom diskursene. Diskursene innenfor denne diskursordren er moderniseringsdiskursen og fleksibilitetsdiskursen.

Synet på samisk reindrift i Norge kan fortsatt forstås ut fra den historiske konteksten. Spørsmål om hvem som eier land og hvem sine behov som skal prioriteres, majoritetsbefolkningen eller minoritetsbefolkningen, er enda svært relevant. Selv om anerkjennelsen av at urett har blitt begått mot den samiske befolkningen, betyr ikke det at konflikten mellom staten og den samiske befolkningen er over. I følge både Benjaminsen & Svarstad (2017), Pape og Löffler (2012), Riseth et al. (2009) og Sara et al. (2016) går diskusjonen ut på overbeiteproblematikk og øvre reintall. Det hevdes at diskusjonen rundt dette kan kobles til hvordan en ser på naturens bæreevne. Benjaminsen og Svarstad (2017) har lokalisert en diskursorden i forhold til pastoralisme. En moderniseringsdiskurs og en fleksibilitetsdiskurs. Diskursene tilknyttet et positivt og et negativt syn på pastoralisme, og til hver sin teori om bærekraft. Der moderniseringsdiskursen vil ha den dominerende forståelsen, og fleksibilitetsdiskursen den alternative.

Moderniseringsdiskursen knyttes til det negative synet på pastoralisme, allmenningens tragedie og suksesjonsteorien om bæreevne. Mens fleksibilitetsdiskursen har en mer positiv holdning til pastoralisme og knyttes til ustabilitetsteorien om bæreevne.

Moderniseringsdiskursen har sitt vitenskapelige grunnlag i suksesjonsteorien, som først ble presentert av økologen Frederic Clements. Clements suksesjonsteori (Clements 1916,1920 i Benjaminsen & Svarstad, 2017: 182), går ut på at økosystemet vil oppnå en naturlig tilstand. Den naturlige tilstanden er oppnådd når plantesamfunnet har nådd et klimaks, først da vil økosystemet være i likevekt. Denne likevekten kan forstyrres av beiting, av den grunn må beitingen befinne seg innenfor en beregnet bæreevne. Bæreevnen forteller hvor mye et økosystem tåler, før det ikke er i likevekt lenger. Clements teori ble utviklet på et fuktig og temperert område, likevel ble den betegnet som gjeldende på alle beiter (Sayre, 2017 i Benjaminsen & Svarstad, 2017: 182). Frem til 1990 tallet var denne teorien rådende innenfor beiteforvaltning, dette til tross for at den viste seg å passe dårlig på tørre områder. Det kan diskuteres om denne teorien fremdeles er rådende innenfor beiteforvaltningen. Sayre (2017 i Benjaminsen & Svarstad, 2017: 182) mener dette kan forklares med at teorien passet til byråkratiets behov for å styre, fordi den definerte en bæreevne. Suksessen kan derfor begrunnes for å ha vært et resultat av byråkratiets og politikken behov for å styre, mer enn den er bygget på vitenskapelige konklusjoner som var aksepterte.

I et likevektsystem kan det teoretisk skilles mellom to typer bæreevne – økologisk og økonomisk (Benjaminsen & Svarstad, 2017: 184). Det betyr at overbeiting også kan ha et teoretisk skille. I økologisk forstand betyr det at beiteintensiteter har negative konsekvenser for gjenveksten, fordi den er for høy. I økonomisk forstand betyr det at beitegrunnlaget ikke tilfredsstillende næringsbehovet til husdyrene. Det er en dominerende idé at det i områder med høyt beitepress, vil være (økologisk) overbeiting som vil føre til tap av naturressurser i områder. For eksempel på grunn av for høy slitasje på naturen (Benjaminsen & Svarstad, 2017: 184-185). Utgangspunktet for staten er at økologisk bærekraft er avhengig av økonomisk bærekraft og vice versa (Eira et al., 2016: 33). Lave slaktevekter, økte kostnader, reduserte slaktepriser og flere utøvere i næringen er indikasjoner for riksrevisjonen at den økonomiske utviklingen i reindriften ikke er bærekraftig (riksrevisjonen, 2012 i Eira et al., 2016: 33).

På 1970 og 1980 tallet ble suksesjonsteorien utfordret av ustabilitetsteorien. Det er denne teorien som har gitt inspirasjon til fleksibilitetsdiskursen. Teorien ble utviklet på grunnlag av økologisk forskning i Afrika, Israel og Australia (Sayre, 2017 i Benjaminsen & Svarstad, 2017: 183). Ustabilitetsteorien går ut på at relativt tørre savanner, i afrikansk

sammenheng, har høy resiliens. Det betyr at naturmiljøet har en stor evne til å ta seg inn igjen etter stor belastning. De tørre områdene i Afrika domineres av en faktor, nedbøren i regntiden. Denne perioden kan variere fra år og år og derfor utgjør slike områder ustabile systemer. De som er avhengige av naturressursene som befinner seg i disse områdene har lært seg at det eneste som er sikkert i deres tilværelse, er usikkerheten (Berge 2000 i Benjaminsen & Svarstad, 2017: 183). For å overleve i et slikt miljø, er det nødvendig med fleksibel tilpasning (Benjaminsen & Svarstad, 2017: 184).

Ellis og Swift (1988 referert i Benjaminsen & Svarstad, 2017: 184) viste, med sitt datamateriale fra ni års økologisk forskning i nordlige Kenya, at det ikke er mulig å fastsette bæreevne der miljøet er dominert av ustabile nedbørsmønstre. De fant ut at det ikke er tettheten av dyr som bestemmer vegetasjonens mengde, utbredelse og sammensetning i disse tørre områdene, men klimaet. Flere som tilhører fleksibilitetsdiskursen hevder Finnmarksvidda best lar seg forklare ut i fra ustabilitetsteorien. Dette fordi klimavariasjoner fører til at nedbøren om vinteren er ustabil, som fører til at mengden snø og is varierer, som igjen vil påvirke mattilgangen for reinen (Benjaminsen & Svarstad, 2017: 184).

For nærmere forståelse av hva klimaforandringer har å si for reindriften, er Riseth et al. (2009) sin tekst "Climate chance and the Sámi reindeer industry in Norway. Probable needs of adaptation", belysende. Forskningen har som mål å gi en kunnskapsrapport om tilpassningsutfordringene den samiske reindriftnæringa i Norge har i forbindelse med klimaendringene. Grunnlaget for rapporten er supplert med funn fra tradisjonell og samfunnsvitenskapelig kunnskap om reindrift (Riseth et al., 2009). Som studien blir å vise er ikke klima eneste utfordringen reindriften står ovenfor. Riseth et al. (2021) diskuterer hvordan fysiske inngrep påvirker reindrifta. De konkluderer med at fragmentering og nedbyggingen av beitelandskaper har ført til redusert tilgjengelig beiteareal, og redusert muligheten for å være fleksibel i bruken (Löf, 2014 i Riseth et al., 2021: 34). Det samme gjør Engelién et al. (2020). På bakgrunn av kumulative effekter, som er sumeffekter av inngrep, kan konsekvensene av arealbeslag bli langt større enn konsekvensene av selve inngrepet. Hvor langt unna anlegget får virkninger varierer i undersøkelser, men at de skyr områder med aktivitet, virker det å være bred enighet om (Engelién et al., 2020).

Ronald Pape & Jörg Löffler (2012) redegjør for fire av de mest nevnte truslene reindriften står ovenfor. Førstnevnte er reindrift og økosystemer. Knyttet til fortellingen om overbeiting og økologisk katastrofe. Pape & Löffler stiller spørsmål til om man har unnlatt å akseptere alternative tilstander på beiten. Andre trusselen er knyttet til reindrift og arealbruk. Her henviser de til Wolfe et al. (2000 i Pape & Löffler, 2012) som har gitt en gjennomgang av 90 studier om hvordan reinen responderer på menneskelig aktivitet, der konklusjonen deres var at reinen tenderer mot å unngå områder som er forstyrret. Den kumulative effekten må vurderes. Tredje trusselen er knyttet til reindrift og store rovdyr. Staten har gått fra å utrydde rovdyr til å ville bevare rovdyr, for å sikre biologisk mangfold (Ermala, 2003 i Pape & Löffler, 2012). En større tilstedeværelse av rovdyr har ført til endring i reinens atferd, som har ført til forverret kroppstilstand, lavere produksjon og mindre bruk av beite og effektiv forvaltning. Dette i tillegg til et økt tap av reinsdyr til rovdyr (Pape & Löffler, 2012). Den fjerde og siste trusselen handler om reindrift og klimaendringer. Her hevdes det at reindriften påvirkes av klimaendringer både indirekte og direkte gjennom mange effekter, som både kan være motstridende og usikre (Pape & Löffler, 2012). Avslutningsvis oppfordrer Pape & Löffler (2012) til å inkludere tradisjonell kunnskap i vitenskapelig forskning, da mye av reindriften tilpasningsevne er basert på tradisjonell kunnskap.

2.2.2.1 I en norsk kontekst

Benjaminsen og Svarstad (2017) hevder diskursorden om pastoralisme som eksisterer i sør, også eksisterer i nord. I reindrifts kontekst viser de til en dominerende moderniseringsdiskurs og en fleksibilitetsdiskurs som utfordrer denne. Moderniseringsdiskursen produseres av statsforvaltningen, politikere, media, miljøvernere og noen oppdragsforskere. Den forteller at det er for mange reinsdyr på Finnmarksvidda og at dette fører til overbeite og forørkning (Benjaminsen & Svarstad, 2017: 191). Derfor har målet til moderniseringsdiskursen vært å få reintallet ned.

Det har vært snakk om å begrense reintallene siden slutten av 1800 tallet. Historisk har begrunnelsen vært knyttet til arealkonfliktene med jordbrukerne, der ønsket har vært å redusere konfliktnivået (Benjaminsen & Svarstad, 2017: 192). Pape og Löffer (2012) hevder forskningen som ble produsert på 1970- og 1980 tallet i hovedsak fokuserte på biologiske aspekter, som ernæring, foring og dyrehelse spørsmål. Med klimadebatten som kom på 1990-tallet, fikk overbeiting ytterligere næring i media da tap av rein på vinter- og vårbeitene fikk stor oppmerksomhet (Pape & Löffer, 2012). Antakelsen om overbeite ble støttet av mange forskere som mente at reindriftnas økosystemer best lot seg beskrives ut fra suksesjonsteorien der likevektssystemer er gjeldende (Orvik og Prestbakmo 1990, Prestbakmo 1994, Johansen og Karlsen 1998, Moxnes 1998, Gaare 1999, Skonhoft og Johannesen 2000, Riseth og Vatn 2009, Hausner et al. 2011 i Benjaminsen & Svarstad, 2017: 192).

Benjaminsen og Svarstad (2017: 192) hevder denne antakelsen og beskrivelsen av reindriften har vært bakgrunnen for den reindriftspolitikken partiene på Stortinget har ført siden. En politikk som går ut på å få reintallet på vidda ned. Premissleverandør for politikken om reintallreduksjon hevdes å være biologer ved Universitet i Tromsø og Norsk institutt for Naturforskning (NINA). Den kompetansen politikken tar hensyn til, er derfor fra et rent biologisk forskningsfelt (Ims og Tveraa 2010, Tveera et al. 2016, Stien et al. 2016 i Benjaminsen & Svarstad, 2017: 194). Benjaminsen og Svarstad (2017) mener en tverrfaglig forståelse er nødvendig i denne konteksten. Dette med bakgrunn i at reindriftsnæringen har en annen forståelse av hva som skjer på Finnmarksvidda enn det den statlige forvaltningen tar utgangspunkt i (Johnsen et al. 2015, Johnsen, 2016, Benjaminsen et al. 2016b, Eira et al. 2016 i Benjaminsen & Svarstad, 2017: 194).

Samtidig som miljøinteressen skøy fart på 1970-tallet og overbeite problematikken fikk enda større dekning, ble den samiske reindriften i tillegg sett på som lite produktiv. Derfor satte Landbruksdepartementet i gang med tiltak som skulle effektivisere og modernisere reindriften (Benjaminsen et al., 2016a: 69). Rørosmodellen ble innført som produksjonsmodell etter inspirasjon fra sauenæringen. Med modellen ble slakting av årskalver et hovedprinsipp, en flokk hovedsakelig bestående av simler og få bukker. Forskning som så på forholdet mellom slaktevekter, og reintetthet. Dette ble det vitenskapelige grunnlaget for modellen. I tillegg ble fastsettelse av "høyeste reintall" et prinsipp for å oppnå økologisk likevekt (Benjaminsen et al., 2016a: 69).

For reindriftnutøverne, som tilhører fleksibilitetsdiskursen, er det temperatur og nedbør gjennom vinteren som er de viktigste faktorene når det gjelder beitetilgang, og ikke antall rein. Dette på bakgrunn av den erfaringsbaserte og tradisjonelle kunnskapen de gjennom generasjoner har opparbeidet seg (Sara 2001, Marin 2003, Joks et al. 2006, Benjaminsen et al., 2015, Benjaminsen et al. 2016b i Benjaminsen & Svarstad, 2017: 194). Den erfaringsbaserte kunnskapen illustreres med begrepet *quohtun* som kan oversettes til "tilgang på beiter gjennom snø" (Eira et al. 2010, Eira 2012 i Benjaminsen & Svarstad,

2017). Hvis tilgangen til beite er dårlig, kan reinen sulte uavhengig av hvor mye beitevekster og lav det er under snøen. Det vil si at den eneste laven reinen har tilgjengelig er den som vokser på trær. Denne tilstanden er sjelden, men "låste" beiteområder er vanlig. Tradisjonelt har reineiere brukt reserveområder når beitene har låst seg, men på grunn av tap av beiteland og et økt press på tilgjengelige beiter, er reservebeiter mindre tilgjengelig (Benjaminsen & Svarstad, 2017). Derfor er tilleggs fôring blitt mer vanlig i møte med vanskelig vintre. Å fore reinen blir sett på lite optimalt av mange reindrifteiere fordi de ønsker at reinen skal være uavhengig, fri og mobil (Benjaminsen et al., 2016a: 80) Den avgjørende faktoren på tundraen er derfor mengden snø og is som vil svinge med klimaforholdene. Flexibilitetsdiskursen kan argumenteres for å ha likhetstrekk med ustabilitetsteorien. Likevel, er det suksesjonsteorien og stabilitetstenkningen reindriftpolitikken styres ut fra (Benjaminsen & Svarstad, 2017). Paine (2004) hevder den pastorale kunnskapen blir redusert av statens forvaltning av reindrift. Når man tar mindre hensyn til hvordan reindrifutøverne bruker beitene, vil det bli vanskeligere for de å møte uforutsigbare økologiske endringer, som for eksempel ising og låste beiter.

Å ha et sikkert regnskap over reintall bli sett på som umulig og uvesentlig for reindrifutøverne. De mener tellingen er en avsporing fra hva deres kunnskapssystem foreskriver, og forholder seg til flokker som størrelser som til enhver tid er i endring. For dem dreier det seg om å møte årstider og klimatiske variasjoner over kort og lang tid, i samspill med et landskap som er variert (Sara et al., 2016). Når myndighetene ønsker å fastsette et øvre reintall, forventes det at reindrifutøverne skal klare å regne seg frem til dette. Det vil oppstå et sprik mellom det reindrifutøverne kommer frem til, og det myndighetene anser som rett reintall. Reindrifutøvere baserer deres tall ut i fra deres erfaringsbaserte realiteter, og deres kunnskaper og erfaringer tillater de å ha ett tall som er en ytterkant i et variasjonsrom. Å ligge stabilt rundt et øvre tall, er ikke noe de har en forestilling om (Sara et al., 2016: 65). På den måten kan de møte de usikkerhetene som kan oppstå i et ustabil klima. Et tall for dem vil ikke klare å reflektere de stadige endringene i flokken og omgivelsene som de møter på.

Benjaminsen og Svarstad (2017) er kritisk til mye av forskning som er gjort av NINA og måten den presenteres på. Deres tolkninger av forskning som er gjort, viser at lavmattene i perioden 1998-2013 økte. Samt at lavmattene er resiliente og at klimavariasjoner har like mye å si for lavmattene som reintallet har. Dette mener de er en motsetning til det de NINA presenterer. Videre hevder Benjaminsen og Svarstad (2017: 197) at beiteforholdene på Finnmarksvidda i perioden 1998-2015 var utmerkede, noe som førte til at reintallet økte i samme periode. Om lavmattene hadde vært i så dårlig forfatning som mange ville ha det til, hadde ikke denne økningen vært mulig. At klimaet har noe å si for lavmattene mener de blir underkommunisert av NINA (Benjaminsen og Svarstad, 2017).

Det argumenteres for at reindriften ikke er økonomisk rasjonell og derfor ikke økonomisk bærekraftig. Reindriften har gått fra å være en virksomhet som var lønnsom på 1970 tallet til å bli en subsidiert næring (Reinert, 2016). På grunn av forvaltningsinngrep gjort i 1976 har den økonomiske utviklingen for reindriften vært negativ. Med reindriftsavtalen av 1976 ble reindriften underlagt en planøkonomi. Reinert mener dette førte til at reineiere nærmest ble økonomisk umyndiggjort, da de mistet adgangen til både slakting og markedsføring, som betegnes for å være nøkkelementer i deres verdikjede (2016: 158). I 2009 ble fremdeles 72% av all rein i Norge slaktet på tre slakterier, ingen eid av reindrifutøvere selv. Derfor har de ikke bare mistet kontrollen over en viktig del av produksjonssyklusen, men også en viktig del av deres kultur (Reinert, 2016: 161). I stortingsmelding 32 (2016-2017) blir effektivisering i form av økt kjøttproduksjon trukket

frem som et mål for den samiske reindriften. Da økt kjøttproduksjon vil føre til bedre lønnsomhet som deretter igjen vil legge grunnlaget for kulturell bærekraft (Meld. St. 32 2016-2017). Økologi, som tidligere har vært likestilt med økonomisk og kulturell bærekraft, skal derfor prioriteres. Benjaminsen og Svarstad (2017) hevder det ikke er gitt overbevisende dokumentasjon på at det har skjedd en forringelse av beitekvaliteten eller plantemangfoldet, og heller ikke tilstrekkelig dokumentasjon på at dette er forårsaket av reindriften. Videre blir det hevdet i stortingsmeldingen at slaktevektene har gått ned med økningen i reintall fra starten av 2000-tallet (Meld. St. 32 2016-2017). Egne tall fra landbruksdirektoratet viser imidlertid at vektene svinger fra år til år, og at den langsiktige kurven er relativt flat (Benjaminsen & Svarstad, 2017: 199).

Det er i tillegg flere som hevder de i reindriftnæringen ikke er en del av beslutningene som blir tatt i reindriftsforvaltningen. Johnsen, Benjaminsen og Eira (2015) har undersøkt hvorfor målet om å sikre bærekraftig reindrift gjennom deltakelse har sviktet i Vest-Finnmark. Basert på myndighetsdokumenter, debatter i media, samt intervju med aktuelle aktører, identifiserte de to konkurrerende narrativ om hvorfor det fremdeles er for mange reinsdyr på vidda, til tross for statens innsats for redusering. Den dominante fortellingen hevder at deltakelsen er mislykket fordi reindriftsutøverne ikke aksepterer råd fra ekspertene, men heller øker flokken for egen vinning. De samiske pastoralistene hevder at det er mangel på åpenhet som hindrer deltakelse og politisk implementering (Johnsen et al., 2015). Videre undersøker de hvorfor regjeringens fortelling er den dominante fortellingen i offentlige debatter, mens motforestillingen er marginalisert. De kommer frem til at den dominante fortellingen om overbeiting fremstilles som upolitisk og at objektive tiltak er basert på utvetydige vitenskapelige råd (Johnsen et al., 2015). Når pastoralistene avviser rådende de kommer med, blir de fremstilt som uvitende og irrasjonelle. Den dominante fortellingens autoritet blir ytterligere økt som følge av tallrike medieoppslag der det fortelles om overbeiting som truer det biologiske mangfoldet og den økonomiske utviklingen. Johnsen et al. (2015) konkluderer med at det på grunn av den dominerende fortellingens standhaftighet, har fortellingen om at samiske pastoralister øker reinflokken for egen vinning, blitt en ubestridt sannhet i norske debatter.

2.3 Avkolonialisering

I pastoralisme debatten kan spørsmålet om avkolonialisering stilles. Benjaminsen, Svarstad og Eira hevder, i Studentenes og Akademikernes Internasjonale Hjelpfond (SAIH, 2019), for at staten fører en kolonial reindriftpolitikk, fordi forskning har spilt en stor rolle i den historiske koloniseringen av samiske områder i Norge. Konsekvensen er at reindriftpolitikken blir vitenskapeliggjort fordi reindriftsforvaltningen tar utgangspunkt i den rådende vitenskapelige forskningen. Dette har ført til at reindriftsutøvere blir beskylt for å ødelegge miljøet sitt, som i neste omgang fører til at tilgang til jord og naturressurser blir fratatt dem (Benjaminsen et al., i SAIH, 2019). Når fagøkologer hevder at reindriften kunnskapsgrunnlag er som en "overlevning fra hippie-tiden" blir det ovenfra-og-ned blikket på reindriften, reproduisert (Benjaminsen et al., i SAIH, 2019: 16).

Studentenes og Akademikernes Internasjonale Hjelpfond (SAIH) refleksjonsverktøy "En introduksjon til avkolonialisering av akademia" fra 2019, hadde som formål å undersøke hva urettferdige maktstrukturer, mangel på kunnskap og fordommer kan føre til. I teksten henviser de til avkolonialisering av akademia, men teksten kan og brukes som avkolonialisering i videre betydning, da avkolonialisering i følge SAIH (2019) handler om å evaluere etablerte sannheter og stille kritiske spørsmål for å få ny innsikt.

Avkolonialisering knyttes til begrepet kolonialitet. "Kolonialitet beskriver hvordan maktrelasjoner og kunnskapssynet som ble konstruert under kolonitiden fortsatt former dagens samfunn og kunnskapsproduksjoner" (Mignolo & Walsh, 2018 i SAIH, 2019: 8). Kolonialitet kommer til uttrykk kunnskapsmessig ved at globale nord har hegemoni over hvilken type kunnskap som får gyldighet, ved at de definerer hvilken kunnskap som er sann eller god. Begrepet vitenskap har usynliggjort noen typer kunnskap, og definerer andre kunnskaper som gyldig. Hva som er vitenskap, er tett sammenvevd med den vestlige moderniteten, både historisk og kulturelt. I tillegg handler kolonialitet om hvem som ikke får delta i eller påvirke forskningsprosesser, og hvem som får det (SAIH, 2019: 10). Et eksempel er: "hvordan urfolks erfaringsbaserte kunnskaper om bærekraftig forvaltning og ivaretagelse av landområder ikke har fått status som vitenskapelig, og dermed gyldig, kunnskap" (SAIH, 2019: 10). På denne måten vil kunnskap som kunne bidratt til en nyansering av bærekraftig forvaltning, være usynlig.

SAIH (2019: 20) hevder det er den vestlige kunnskapstradisjonen som er rådende. Kunnskap som produseres i andre rammer og andre kontekster ender opp med å bli usynliggjort og nedvurdert, eller blir sett på som ugyldig (Walsh, 2012 i SAIH, 2017: 20). Det betyr ikke at den vestlige kunnskapstradisjonen skal bli erstattet av en annen kunnskap eller at kunnskapen ukritisk skal likestilles, men at annen kunnskap må gjøres like relevant og verdifull. Dette forutsetter at andre kunnskapsformer blir lest på lik linje som den vestlige. På den måten kan man få større innsikt og se relevansen i det som er annerledes og bruke det (SAIH, 2019: 20). Breidlid (2013 i Eira et al., 2016: 36) hevder det samme og argumenterer for at mangfold av kunnskapstradisjoner kan være med å gi viktige bidrag til løsninger som den dominerende vestlige kunnskapsproduksjonen overser. Derfor må man ta de tradisjonsbaserte kunnskapene som finnes blant etniske grupper på alvor.

Den kunnskapen som har blitt produsert i vestlige samfunn har hatt som vane å bli allmenngjort (SAIH, 2019). Mens kunnskap som produseres andre plasser anses for kun å gjelde i den bestemte konteksten den kommer fra. Haraway (1988 i SAIH, 2019: 21) hevder dette skjer fordi forskerens ståsted og den sosiale, geografiske og historiske konteksten for forskningen har blitt usynliggjort. I et avkoloniseringsperspektiv er det derfor viktig å huske på at all kunnskap er situert. Man må anerkjenne at forskningen preges av den sosiale, politiske og kunnskapsmessige konteksten den produseres i. Fortolkningsevnen som forskeren har, avhenger av de forkunnskapene som ligger til grunn om det en forsker på.

Et demokratisk samfunn er avhengig av sannferdighet. Et problem eller fenomen bør undersøkes fra så mange vinkler som mulig og på så mange måter som mulig. Det forutsetter at flere kunnskapsformer, metoder, teorier og kontekster blir anerkjent som legitime bidrag (SAIH, 2019: 21).

Dette forutsetter at man inkluderer flere kunnskapsformer og samtidig har et kritisk blikk på den kunnskapen som er produsert. Ut fra dette blir det derfor interessant å se hvordan samisk reindrift fremstilles i norske media. I denne oppgaven vil dette bli analysert ut fra diskursorden om pastoralisme.

3 Metode

3.1 Forskningsdesign

Denne studien har som mål å analysere artikler tilknyttet reindrift og overbeite debatten, for å svare på problemstillingen: hvilke forståelsesformer preger den norske debatten om reindrift og overbeite i perioden 1993 til 2022, samt hvordan varierer den mellom ulike aktører? I den forbindelse valgte jeg å gjøre en dokumentanalyse. Ved å gjennomføre et dokument studie kan man få informasjon om et saksforhold som er nedtegnet på et spesielt sted og på et spesielt tidspunkt, og ofte med tanke på å nå ut til spesifikke lesere (Tjora, 2017: 183). I tillegg til å gjøre en dokumentanalyse, vil oppgaven være inspirert av diskursanalyse, da diskursorden om pastoralisme er brukt som teoretisk tilnærming til empirien. Diskursanalyse er "hvordan kollektive forestillinger skapes, speiles og opprettholdes gjennom språk" (Bratberg, 2014: 30 i Tjora, 2017: 183). Tekstanalyse som metodologisk tilnærming handler om å både forstå virkeligheten gjennom tekst og se på hvordan teksten er med på å forme virkelighet og vår forståelse av den (Tjora, 2017)

Jeg vil i denne studien forsøke å forstå virkeligheten slik den blir presentert via tekst og se på hvordan teksten er med på å forme virkeligheten og forståelsen man får av den. Denne oppgaven vil derfor ha et sosialt konstruktivistisk perspektiv. Sosial konstruktivismen betrakter virkeligheten som samfunnsskapt, som betyr at man forstår virkeligheten basert på ulike sosiale faktorer. Nærmere forklart betyr det at forskjellige folk kan ha helt ulik oppfatninger av "samme" fenomen (Tjora, 2017: 27). Dette perspektivet forsøker å forstå hvordan noen tolkninger av virkeligheten blir dominante fremfor andre, på bakgrunn av sosiale prosesser (Tjora, 2017: 28).

Jeg har valgt å bruke SDI: Stegvis-deduktiv induktiv metode, presentert av Tjora (2017), men med en liten vri. Metoden er både deduktiv og induktiv i den måten at den "oppegående" prosessen kan oppfattes som induktiv, fordi man jobber fra data til teori, mens de "nedgående" tilbakekoblingene er å oppfatte som deduktive, fordi man sjekker fra det mer teoretiske til det mer empiriske (Tjora, 2017: 18). Fordi jeg har valgt ut noe teori i forkant av oppgaven, vil denne oppgaven i sådan, være mer deduktiv.

Jeg har valgt å bruke denne metoden, da den i følge Tjora (2017: 18) gir et godt utgangspunkt for framdrift og systematikk i et kvalitativt forskningsprosjekt. Den gir også muligheten for å legge opp en trinnvis plan. Noe som ble forsøkt gjort, og ofte justert underveis.

3.2 Gjennomføring

3.2.1 Datainnsamling

I før-fasen av studien ble det gjort flere søk innenfor forskjellige søke arenaer for å se hvilke artikler som var tilgjengelige og om det var nok å velge mellom. Jeg oppdaget fort at det var mer enn nok å velge og at det var vanskelig å velge ut artikler litt her og litt der. Derfor endte jeg opp med å kun forholde meg til atekst ved en søkestreng. Søkestrengen ble som følger: (overbeite* OR degradering) AND (samer* OR rein OR reinsdyr OR reintall OR Finnmarksvidda*)

Jeg valgte å gjøre det på denne måten, da valgmulighetene mine for å velge ut artikler ble begrenset fordi søkestrengen valgte ut artikler for meg. På den måten begrenset jeg muligheten min til å velge ut artikler, da jeg fryktet at dette arbeidet i andre søke arenaer hadde blitt fryktelig stor. Ved å bestemme meg for atekst og en søkestreng, for deretter å lese gjennom samtlige artikler, begrenset jeg i større grad min mulighet til å påvirke resultatene i form av utvelgelse av artikler. Dette vil på en annen side føre til at deler av virkeligheten faller utenfor, da et bredere spekter av begreper kunne blitt inkludert i søkestrengen for å få mer bredde i artiklene.

Atekst har den fordelen at den gjør søket oversiktlig og strukturert. Man kan velge tidsperioden man vil søke i, hvilke aviser man ønsker skal være med og lett bla seg frem og tilbake mellom avisene. Likevel, støtte jeg på noen utfordringer. På mange av de eldre artiklene fikk jeg ikke åpnet originalen, noe som betydde at jeg fikk artikkelen i ren tekst inne på atekst. Det var derfor i noen tilfeller vanskelig å se hvilken type artikkel det var (redaksjonell eller kronikk), samt se hvem forfatteren var. Det var også mange artikler jeg ikke fikk tilgang til. Noen var ikke tilgjengelig lenger, mens andre var pluss-saker. I ettertid fikk jeg høre at det var mulig å få tilgang til pluss-artikler. Jeg valgte likevel å ikke inkludere de, da mange ikke har tilgang. Den største ulempen med dette var at jeg ikke fikk tilgang til noen av artiklene som tilhørte den samiske avisa Sagat. Det er derfor en sjanse for at det er flere artikler som omhandler samiske synspunkter som ikke er inkludert i denne oppgaven. Det jeg kunne gjort sett i ettertid, er å gjøre søk der jeg vet at synspunktene deres er godt tilstede. For eksempel ved å inkludere artikler fra NRK Sápmi. Samtidig, er det nok ikke verken Sápmi eller NRK Sápmi som leses mest av Norges befolkning.

Jeg valgte som nevnt å forholde meg til en søkestreng, denne er som følger: "(overbeite* OR degradering) AND (samer* OR rein OR reinsdyr OR reintall OR Finnmarksvidda*)". Søkestrengen legger føringer i bruk av parenteser, OR og AND. Ordene som er brukt i parentesene på hver sin side av AND må være med i artiklene for at de skal komme opp i mitt søk. Det holdet at et av ordene i hver sin parentes er tilstede. * betyr at jeg aksepterer forskjellige bøyinger av ordet, for eksempel vil overbeiting også gi treff.

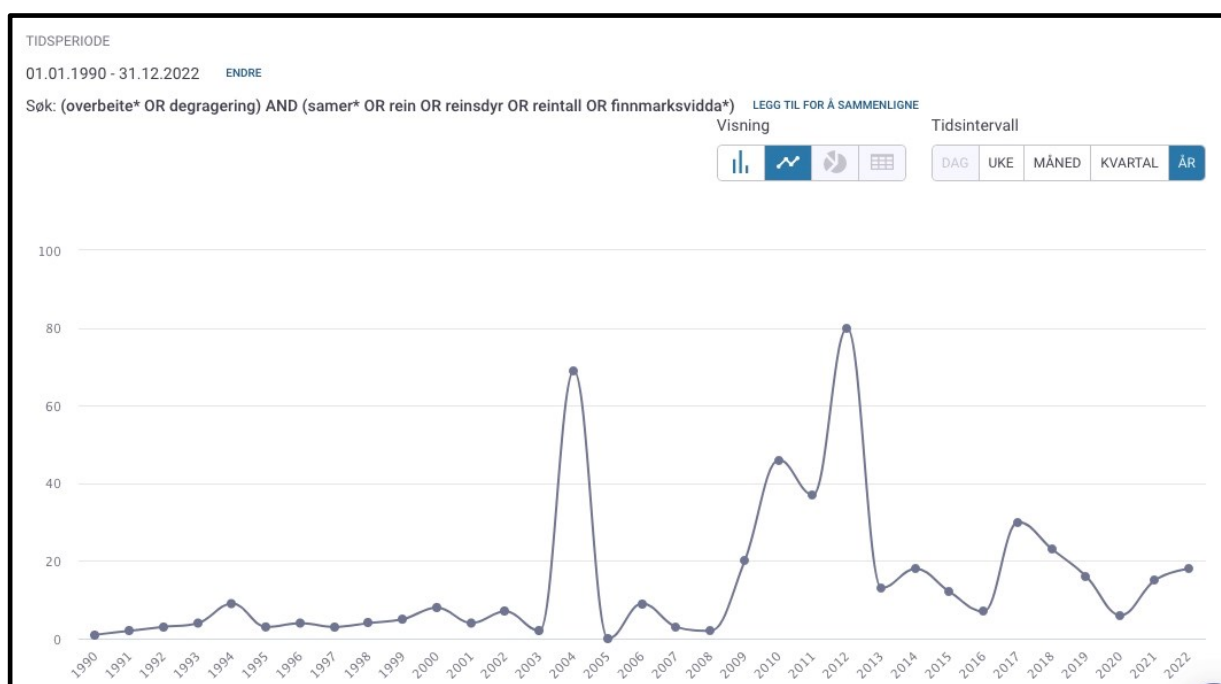
Det ble gjort flere forsøk på ulike søkestrenger før den endelige ble bestemt. Årsaken til at det ble denne var at det ga et antall artikler som var mulig å forholde seg til med tanke på oppgavens størrelse. Ved å inkludere ordet *overbeite* som et krav, sammen med *degradering* (degradering ble ikke nevnt i noen aktuelle artikler), kan jeg ha utelukket artikler som har andre synspunkter, artikler som ikke bruker ordet *overbeite*. De artiklene som argumenterer for andre faktorer enn overbeiting, må derfor ha nevnt overbeiting for at artikkelen skal ha dukket opp i atekst ved mitt søk. Jeg valgte likevel å gjøre det på denne måten fordi utelatelse av *overbeite* ga et større antall artikler enn jeg hadde muligheten til å gjennomgå med tanke på oppgavens størrelse. I tillegg til at mange av disse artiklene ikke handlet om overbeite debatten i det hele tatt. Men som nevnt over, er det deler av virkeligheten som har falt utenfor. Likevel må man gjøre noen begrensninger som gjør en masterstudiets omfang overkommelig. Fordi begrepet overbeite er så sentralt i denne oppgaven, valgte jeg derfor å ha det nevnt i artiklene som et krav.

3.2.2 Utvalg

Det første utvalget som måtte gjøres var valg av årstall. De årstallene jeg har valgt vises i bilde 1, ved å se hvilke år som har de høyeste toppene. Jeg valgte å ha en lang tidsperiode, fra 1990-2022. Dette fordi jeg ønsket å se om diskusjonen og argumentasjonen forandret seg over tid. Dette ga meg også flere artikler enn om jeg hadde

valgt færre årstall. Ved å se på diskusjonen over tid opplevde jeg at jeg fikk en større forståelse for debatten.

Den første toppen er i 1994. Fordi det bare var ni artikler dette året, valgte jeg også å inkludere de fem artiklene fra 1993 for å få et bredere utvalg av hva som ble skrevet på 1990-tallet. Neste topp er i 2004. Det var det året som hadde nest flest artikler, men minst variasjon i det som ble presentert. Det var nemlig én sak som ble masseprodusert av mange aviser. Neste topp kom i 2010, tett etterfulgt av 2012, som hadde høyeste antall artikler på 81. Begge disse årene er preget av forskning som blir reprodusert av mange aviser. Til forskjell fra 2004, er det mer variasjon i artiklene, i betydning av at det er flere nyanser av hva som diskuteres, og ikke bare forskning som gjengis. Deretter kommer en mindre topp i 2017, etterfulgt av 2022. Disse toppene er ikke like store, og er ikke dominert av forskning slik de foregående årene er. Jeg valgte likevel å ta de med da jeg ønsker å se på innholdet i artiklene så nært det tidspunktet masteren ble skrevet.

Figur 1: Søkestrengen som er blitt brukt er som følger "(overbeite* OR degradering) AND (samer* OR rein OR reinsdyr OR reintall OR Finnmarksvidda*)" i atekst.

Totalt antall artikler med de valgte årstallene ble 266. Med tanke på oppgavens størrelse var det uoverkommelig å analysere alle artiklene. Derfor måtte det avgrenses. Ved å gruppere lignende artikler, det vil si artikler med eksakt samme overskrift, ble antall artikler 143. Det er fremdeles mange, men ved hjelp av tabellen som ble utformet i begynnelsen av kodingen, kunne jeg lettere velge bort artikler som ikke handlet om overbeite og samisk reindrift, samt sortere vekk de artiklene som handlet om andre ting. Mange av artiklene omhandlet det samme, derfor kan de artiklene som er valgt ut til analysen, representere flere. De utvalgte forteller som oftest hovedtendensene. Jeg har derfor ikke sett på alle artikler hele tiden, men valgt ut noen. Utvelgelsen var svært vanskelig og frykten for å utelatte noe viktig var stor. Alt kunne likevel ikke bli analysert og inkludert i oppgaven. Det kan derfor være andre funn som kan ha vært relevante, eller som kan ha belyst flere sider av debatten som har blitt utelatt. En bevisst utelattelse er for eksempel artikler knyttet til rovdyr og rypa. Jeg har i denne studien valgt å forholde meg i hovedsak til artikler og argumentasjoner som handlet om overbeite, bærekraft, klima og

areal, da det er disse temaene som viser seg å være gjengangere i diskusjonen over tid, mens rovdyr og rypedebatten syntes å være mest tydelig i 2010.

I analysen har jeg valgt å ta med et bredt spekter av utdrag og direkte sitater fra artikler. Grunnen til dette er at jeg ønsker at leseren selv skal få innblikk i hva som faktisk står i artiklene, ikke bare mine tolkninger av det som står. De utvalgene jeg har tatt med er valgt på bakgrunn av kategorier jeg utviklet i analysearbeidet. Jeg leste gjennom artiklene flere ganger enn jeg kan huske, og noterte mye fra artiklene, både på papir og data. Jeg gjorde det flere ganger for å kvalitetssikre at ingen viktig informasjon ble utelatt. Etter å ha skrevet ned hovedmomentene fra tekstene startet kodingen. I lesingen av artiklene så jeg at det var mye av den samme argumentasjonen som gjentok seg. Derfor kunne argumentasjonene klassifiseres etter temaer. Temaer ble markert med fargekoder i analysearbeidet. På denne måten klarte jeg å se hva som gikk igjen i artiklene. Dette gjorde jeg også mange ganger for å sikre meg all informasjon. På bakgrunn av dette ble ny teori med. Ut fra temaene utviklet jeg kategorier.

Etter fargekodingen begynte prosessen med å velge ut hva som skulle få være med i selve analysen og ikke. Kriteriene for hvilke utdrag som ble valgt ut, var at artiklene og utdragene måtte ha innhold om de temaene jeg hadde utarbeidet. Ut i fra temaene utviklet jeg kategorier som samlet disse. Mange av artiklene var gjentakende og mange brukte de samme argumentene. Jeg har forsøkt å vise til hovedtendenser, samtidig som jeg har hatt et ønske om å vise et bredt spekter av hva argumentasjonene gikk ut på. Samtidig har jeg villet presentert alle synspunkt på lik linje, uavhengig av mengden artikler. Underveis i oppgaven har jeg derfor kommentert hvilke typer artikler som er mest fremtredende.

3.2.3 Koding og analyse

Utgangspunkt for kodingen var samling av alle aktuelle artikler. I begynnelsen av kodingen var mange artikler med, men for hver gjennomlesing ble det færre da det ikke er mulig å se på for mange artikler samtidig. For å kode datamaterialet laget jeg en tabell. Tabellen hjalp meg med å få en oversikt over artiklene. I tabellen ble artiklene plassert vertikalt, mens relevant informasjon fra de ulike artiklene ble plassert horisontalt. Hvert årstall fikk en ny rad. Nedenfor blir den eksemplifisert for å tydeligere hvordan jeg arbeidet med artiklene.

Tabell 2: Tabell brukt i analysen

Artikler	Tittel og dato	Hvem (avis og aktør)	Hvem/hva refereres det til	Hvilke tema/begrep presenteres	Illustrative resultater
-----------------	-----------------------	-----------------------------	-----------------------------------	---------------------------------------	--------------------------------

Utformingen av tabellen ble utformet etter første gjennomlesning av empirien.

Når tabellen var utfylt kunne koding av empirien begynne. Koding betegnes som første steget i analysen, og viktig med tanke på SDI-metodens vekt på induksjon (Tjora, 2017: 197). Målet med kodingen i følge Tjora (2017: 197) er tredelt: å finne essensen i det empiriske materialet, å redusere volumet til materialet, og å legge til rette for idégenerering ut i fra detaljer som kommer til syne i det empiriske materialet. Kodene mine vil derfor ligge tett på teksten i materialet, og vil bli henvist til ofte.

Fordi jeg i forkant av analysearbeidet har bestemt meg for å bruke diskursorden om pastoralisme som utgangspunkt for analysearbeidet vil det være også være en deduktiv tilnærming til empirien. En ren induktiv empirinær koding som Tjora uttrykker er den

beste, har jeg ikke hatt. Dette fordi noe av teorien allerede var valgt ut før jeg startet med analysen. Dette kan ha påvirket analysen og den såkalte magefølelsen Tjora (2017: 197) hevder kan oppstå når man har teorier og forventninger i forkant av analysen. Fordi jeg allerede hadde en forventning om å finne en diskursorden om pastoralisme i media debatten, og visste at den eksisterte, valgte jeg heller å bruke det som et utgangspunkt og anerkjenne magefølelsen, enn å kjempe mot den. Likevel, har jeg i møte med empirien vært observant på mine forutinntattheter og på den måten påmint meg om å være induktiv og åpen for annet som kunne møte meg i møte med empirien. Resten av teorien ble valgt på bakgrunn av funn i analysen. Av den grunn er også SDI-metoden brukt, men med en litt større vektlegging av deduksjon, enn jeg tror Tjora selv hadde foretrukket.

Etter å ha gjennomført kodingen gjensto det å samle kodesettet og analysedata. Ut fra dette laget jeg kodegrupperinger. Da leter jeg etter essensen i det empiriske materialet og reduserer volumet ved å gruppere utsagn i avisartiklene. Kodegruppene dannet utgangspunktet for kategoriene i analysen.

3.3 Metodiske refleksjoner

Et forskningsprosjekt vil ha både styrker og svakheter ved seg. I det følgende vil jeg vurdere disse. Dette gjør jeg ved å vurdere kvaliteten i prosjektet mitt ved å vurdere pålitelighet og gyldighet ved oppgaven. Pålitelighet er knyttet til hvor vidt det er sammenheng eller intern logikk gjennom forskningsprosjektet. Gyldighet er knyttet til hvor vidt det er en logisk sammenheng mellom funnene og prosjektets utforming, knyttet til de spørsmålene en forsøker å finne svar på. Jeg vil reflektere over standpunktet jeg har hatt som forsker og mulige feilkilder.

3.3.1 Pålitelighet og gyldighet

I all forskning som gjøres vil datas pålitelighet være et grunnleggende spørsmål. Påliteligheten handler om nøyaktigheten av undersøkelsens data. Som går ut på hvilke data man bruker, hvordan man har samlet de inn på, og hvordan dataene bearbeides (Johannessen et al., 2016: 36). Under kapittel 3.2. Gjennomføring av data, har jeg nøye forklart hvilke data jeg har valgt å bruke, samt hvordan jeg har samlet inn dataene og hvorfor jeg valgte å gjøre det på denne måten. Videre har jeg også vist hvordan jeg har valgt å behandle dataene på, som ble gjort ved koding. I analysekapittelet har jeg valgt å ta med mange direkte sitat. Dette vil være med på å styrke min pålitelighet, da leseren av oppgaven vil få muligheten til å tolke utsagnene selv og vurdere tolkningen jeg har gjort.

Om noen skulle foretatt en analyse av de samme dataene som jeg har brukt, for eksempel, ved bruk av en test-retest-reliabilitet (Johannessen et al., 2016: 27), tror jeg resultatene de hadde kommet frem til, ville samsvart med mine. Det er likevel ikke uvanlig i samfunnsvitenskapen at forskere som undersøker samme fenomen, kan komme frem til ulike konklusjoner, kanskje også helt motstridende (Johannessen et al, 2016). Dette skjer fordi de fenomenene man undersøker i samfunnsvitenskapen er komplekse, da det ikke vil være mulig å få en fullstendig oversikt over virkeligheten. Forforståelsen hos forskerne spiller en stor rolle i hvordan man tolker dataene (Johannessen et al, 2016: 36). Det kan derfor være en sjanse for at den forforståelse jeg kommer inn i denne oppgaven med, har påvirket utvalgene jeg har gjort.. Derfor kan samme data, ende opp med å gi ulikt resultat. Av den grunn har jeg også vært nøye i forklaringen av mitt standpunkt som forsker i denne sammenheng. Likevel, hevder jeg at hovedfunnene mine vil være tilstede i en test-retest-reliabilitet.

Det er likevel ikke uvanlig i samfunnsvitenskapen at forskere som undersøker samme fenomen, kan komme frem til ulike konklusjoner, kanskje helt motstridende ((Johannessen et al., 2016: 27). Dette skjer fordi de fenomenene man undersøker i samfunnsvitenskapen er komplekse, det vil ikke være mulig å få en fullstendig oversikt over virkeligheten. Forforståelsen hos forskerne spiller en stor rolle i hvordan man tolker dataene (Johannessen et al, 2016: 36). Det kan derfor være en sjanse for at den forforståelse jeg kommer inn i denne oppgaven med, har påvirket utvalgene jeg har gjort. Derfor kan samme data, ende opp med å gi ulikt resultat. Av den grunn har jeg også vært nøye i forklaringen av mitt standpunkt som forsker i denne sammenheng.

Den største begrensningen ved denne oppgaven vil være knyttet til utvelgelsen av artikler og utsagn. Dette er noe jeg opplevde som vanskelig, da det var mye informasjon å ta av. Sett i ettertid kunne jeg valgt å fokusere på det som ble publisert mest, ved bruk av kombinasjon av kvalitativ- og kvantitativ undersøkelse, da gjentakelse av ord for eksempel kunne vært inkludert, da sett i sammenhengen de ble brukt i. Likevel ønsket jeg en oppgave som belyste alle sidene av debatten, ikke bare den som ble hyppigst nevnt i media. Utvelgelsen av artikler og utsagn er gjort ut i fra skjønnsmessig vurdering. Derfor kan andre med en annen vurdering ende opp med andre resultater.

3.3.2 Forskerens standpunkt

I arbeidet med denne oppgaven har jeg fått innblikk i hvordan det er å forske. Hvordan det er å utforme en problemstilling, hvordan velge rett metode for å finne svar på problemstillingen, hvordan gå løs på valgt empiri og teori for deretter å diskutere. En forsker vil ha vanskeligheter med å være helt objektiv, da ens forkunnskaper og forutinntatthet vil påvirke det arbeidet man gjør (Tjora, 2017: 35). Jeg er intet unntak. Jeg valgte å analysere artikler, og jeg valgte å analysere et bredt spekter av artikler. Dette har betydd at jeg har vært nødt til å ta mange valg underveis, da ikke alle artiklene og alle utsagnene kunne bli en del av den ferdige teksten. Jeg måtte bestemme meg for hvilke artikler som var de mest relevante for det jeg ville undersøke, og hvilke, av de mange utsagnene, jeg skulle ta med, og ikke minst hvordan jeg valgte å tolke disse. Likt som forskerne som har forsket på om det er overbeite på Finnmarksvidda er posisjonert, er jeg og det. Dette er noe som har preget studien.

Grunnen til at jeg ikke har klart det, handler om at jeg ikke startet denne oppgaven med faglig blanke ark på temaet. Jeg hadde en faglig forforståelse, og denne forståelse har som nevnt fått betydning i oppgaven. En forsker innenfor samfunnsforskning, vil alltid ha engasjement i det temaet som forskes på. Dette engasjementet kan betraktes som støy i prosjektet, da det kan påvirke resultatene. Derfor kan ikke en fullstendig nøytralitet eksistere (Tjora, 2017: 235). Jeg og, er engasjert i det jeg har forsket på. Interessen for politisk økologi fikk jeg underveis i utdanningen. Sjeldent har jeg lest pensum om et tema med et slikt engasjement som jeg gjorde da. I samfunnsfagutdanningen på NTNU har det hele utdanningsløpet blitt lagt stor vekt på kritisk kompetanse. Et kritisk blikk på kunnskapsproduksjon og media er noe av det vi har fått innføring i, og det er et kritisk blikk jeg har hatt. Da rettet mot det hegemoniske vitenskapelige kunnskapssynet. Jeg har forsøkt å undersøke på hvilken måte media er med på å fremme dette. Jeg har samtidig forsøkt å være åpen for andre inntrykk, spesielt da jeg vet at jeg sitter å analyserer med allerede etablerte forsker "briller". For det viktigste er å være åpen om sin forutforståelse, og være åpen for å justere denne underveis (Repstad 1993 i Tjora, 2017: 235).

Jeg har som fremtidig samfunnsfaglærer et sterkt ønske om at man i et modernisert samfunn skal akseptere at det vitenskapelige kunnskapsgrunnlaget, ikke trenger å være

den eneste kunnskapen som er gyldig. Jeg i sådan enig med SAIH om at den erfaring- og tradisjonsbaserte kunnskapen kan være med på å gi en bredere og dypere forståelse om et tema, og dermed kan føre til enda mer og bedre kunnskap som vil gagne alle, om man bare inkluderer det.

Med denne oppgaven blir jeg også en aktør i debatten som kan være med på å påvirke. Da er det viktig at man klarer å innrømme for seg selv at man i en oppgave som i utgangspunktet skulle ha blitt skrevet fra et objektivt perspektiv, ikke er det. Det betyr ikke at jeg vet hvem som har rett eller feil i debatten om overbeiting, selv om jeg skal innrømme at jeg har ønsket en fasit på spørsmålet. Om overbeiting faktisk er noe som skjer eller ikke, er ikke noe jeg tar stilling til, og heller ikke noe denne oppgaven skal eller kan svare på. Jeg skulle likevel ønske at det ble gjort forskning som inkluderte både det vitenskapelige kunnskapssynet og det erfarings- og tradisjonelle kunnskapssynet.

4 Analyse

I dette kapitlet vil analyse av funnene fra datamaterialet presenteres. Jeg har valgt å presentere funnene i kategorier da dette lettere vil gi en oversikt over hovedfunnene. Funnene som trekkes frem vil danne grunnlaget for diskusjonen som følger, som igjen vil besvare problemstillingen.

4.1 Oversikt over data

Som forklart i metode valgte jeg å ta utgangspunkt i årstallene som fremkom i "toppene" i statistikken. Jeg valgte å ta utgangspunkt i toppene fordi jeg ønsket å se nærmere på hva som var årsaken til dem. Jeg hadde en forutinntatthet om at det hadde hendt noe disse årene som skapte oppmerksomhet rundt temaet. Som analysen vil vise, og som jeg allerede har nevnt, var ikke toppene høye av tilfeldige årsaker. I 2004 er det én sak som omhandler forskning gjort på Finnmarksvidda, som blir masseprodusert av avisene. I 2010 og 2012 er det også forskning som i hovedsak presenteres, men til forskjell fra 2014 er det mer variasjon i artiklene, i den betydning at det er flere nyanser av hva som diskuteres, og derfor ikke bare forskning som gjengis uten videre diskusjon. I 2017 og 2022 var toppene mindre. Disse årene er ikke forskning reproduisert slik det ble gjort de foregående årene, dette kan være årsak til at toppene er mindre.

Under i figur 2 har jeg lagt ved hvilke aviser som har publisert artikler med min søkestreng. Her ser man tydelig at tematikken er mest omtalt i avisene som hører til i de nordlige kommunene. Som nevnt i metode har jeg ikke inkludert Sagat i analysen, derfor er ikke avisen videre nevnt oppgaven, til tross for mange artikler. De artiklene som har publisert mellom en til tre artikler, er aviser som har reproduisert forsknings artikler uten noen videre diskusjon rundt de. Den diskusjonen som foregår i media, er derfor mest synlig nord i landet.

Tabell 3: Oversikt over aviser

WEB:		WEB:		WEB:	
Altaposten	13	Tidenes Krav	3	Smaalenes Avis	2
iFinnmark	10	Østlands-posten	3	Arbeidets Rett	2
Nationen	9	Namdalsavisa	3	Dagsavisen Demokraten	2
NRK Troms og Finnmark	8	Ringerikes Blad	3	Firdaposten	2
Nordlys	6	Hadeland	3	Jarlsberg	2
Sagat	6	Bladet.no	3	Lofotposten	2
NRK Sámi Radio	6	Aura Avis	3	Moss Dagblad	2
Nordnorsk debatt	6	Akershus Amtstidende	3	Porsgrunn Dagblad	2
Fremover	5	AND siste.no	3	Sogn Avis	2
Dagbladet	4	Bygdeposten	3	Tvedestrandsposten	2
Romerikes Blad	4	Firda	3		
Avisa Nordland	4	Hardanger Folkeblad	3	PAPIR:	
Finnmarken	4	Helgelendingen	3	Gudbrandsdølen Dagningen	2
Aftenposten – Login	4	Indre Akershus Blad	3	Trønder-Avisa	2
Aust Agder Blad	3	Opdalingen	3	Dag og Tid	2
Oppland Arbeiderblad	3	Rana Blad	3	Finnmarken Dagblad	2
Bergensavisen	3	Vesterålen Online	3	Morgenbladet	1
Glåmdalen	3	NRK	3		
Telemarksavisa	3	Stortinget	3		
Sarpsborg Arbeiderblad	3	NRK Finnmark	3		

4.2 Hovedfunn i artiklene

Som nevnt under metode utviklet jeg kategorier ut i fra kodene. Dette for å få en oversikt over empirien. Jeg fant det mest hensiktsmessig å lokalisere hovedtemaer for deretter å se hvilke forståelsesformer som kom til syne, ved å identifisere argumentene. Ved å kategorisere og klassifisere argumentene oppdaget jeg tidlig at både argumentene og aktørene som sto for de, kunne plasseres innenfor moderniseringsdiskursen eller fleksibilitetsdiskursen. Dette vil bli vist til i diskusjonskapittelet. Strukturen i analysen kan likevel sies å være preget av diskursene.

Kategoriene er som følger:

- Effektene av beite og bærekraft
- Konsekvensene av lovene
- Økonomi

Kategoriene går ikke bare på argumenter som kommer frem i artiklene, men er og en oversikt over hva som presenteres i artiklene og hva det debatteres om. Effektene av beite og bærekraft er på sett og vis overordnet for debatten, og vil derfor også være overordnet

i denne studien. Som vist i teoridelen skilles det mellom et vitenskapelig kunnskapssyn og et tradisjons- og erfaringsbasert kunnskapssyn. Førstnevnte vil tilfalle under moderniseringsdiskursen, mens sistnevnte vil tilfalle under fleksibilitetsdiskursen. Det kunnskapssynet aktører har til grunn vil komme til syne blant annet ved å se på hvilken måte de argumenterer for bærekraftighet på og hva de argumenterer ut fra. Her vil skillet ofte være mellom den dominerende forståelsen og den alternative forståelsen om bærekraft (Eira et al., 2016: 30). Som analysen vil vise, vil dette variere. Forskjellene vil for det meste være om en tror et for høyt reintall er årsaken til overbeite, mot at tap av areal og klimaforandringer er årsakene til at det er overbeite, eller argumenter for at det ikke er overbeite i det hele og store. Forskning preger mye av overbeite debatten, og vil derfor få mye plass i analysen. Videre har jeg valgt å ta med konsekvensene av lovene. Innenfor denne kategorien vil blant annet reindriftsloven bli trukket frem og til slutt vil økonomi presenteres.

4.2.1 Effektene av beite og bærekraft

Som nevnt er kunnskapssyn og synet på bærekraft overordnet for debatten. I noen tilfeller blir kunnskapssyn nevnt eksplisitt, mens i andre tilfeller kommer det til syne implisitt gjennom utsagn. Implisitt er da ofte gjennom argumenter for at det er overbeite.

Diskusjonen i debatten handler i hovedsak om reintall. I diskursorden om pastoralisme innen reindrift lokaliseres det to diskursive narrativ. Det ene narrative forteller at det er overbeite som følge av et for høyt reintall, og argumenterer videre for at det høye reintallet er årsaken til at Finnmarksvidda ikke er bærekraftig, noe som fører til at det ikke er nok mat til alle reinsdyrene. Det andre narrative forteller at reintall ikke er (eneste) problemet, men at det er innskrenking av areal og klimaforandringer som skaper problemer for reindrifta og som forhindrer en bærekraftig reindrift. I det følgende vil argumentene for at reintallet på Finnmarksvidda er for høyt, og argumentene for at det er andre årsaker til beitepress, presenteres hver for seg.

For høyt reintall

I forbindelse med argumenter om at det er for mange rein i forhold til hva bæreevnen på Finnmarksvidda kan tåle, er forskningen den største premissleverandøren. Det meste av forskningen som presenteres i artiklene de utvalgte årene presenterer at det er et for høyt reintall. Den første rapporten som henvises til blant de utvalgte artiklene er en forskningsrapport gjort av Stiftelsen for samfunns- og næringslivsforskning i Bergen, i samarbeid med utviklingsselskapet Bajos i Kautokeino og Universitet i Oslo, utgitt i 1993. Forskningen konkluderer med at det kun er mat til 20.000-30.000 reinsdyr i Vest-Finnmark, der det på daværende tidspunkt beitet rundt 80.000 (Nordlys Morgen, 1993). Erling Moxnes, seniorforsker hevdet at "for å få vekst i lavbeitet må reintallet ned under 20.000-30.000 rein" (Nordlys Morgen, 1993). Videre ble det argumentert for at man ikke ser konsekvensene av overbeiting før etter 10 år. Det vil da vises gjennom lav slaktevekt, lav kalveprosent og store tap (Nordlys, 1993). Lederen for dyrebeskyttelsen på daværende tidspunkt, Kristian Folkman hevdet at Finnmarksvidda besto av "overbeite med påfølgende massedød av reinsdyr" (NTBtekst, 1993).

Ernst Sneve fra Finnmark Høyre uttrykker følgende i 1994:

Gravedrift i Karasjok eller andre steder i Finnmark vil skape sårt tiltrengte arbeidsplasser. Klart slik virksomhet vil kreve inngrep i naturen og på den måten koste noe. Men vi kan ikke verne oss ihjel (...). Vi må tillate oss å utnytte de ressursene som fins i naturen, men selvsagt må det gjøres på en skånsom måte. Alle som bor i Finnmark skal ha samme rett til å bruke land og vann (...). Det eneste som ødelegger næringen, er overbeite fordi

reineierne har latt flokkene vokse og vokse, slik at det er alt for mye dyr på vidda (Nordlys Morgen, 1994).

Utsagnet viser at det er en konflikt knyttet til arealet i Finnmark. Ønsket til Sneve er at Finnmark skal få flere arbeidsplasser. Han anerkjenner at dette vil kreve inngrep i naturen, men uttrykker samtidig at det er nødvendig. Han legitimerer gruvedrift ved å henvise til at alle finnmarkinger skal ha samme rett til å bruke land og vann. Avslutningsvis i utsagnet uttrykker han at det er overbeite på Finnmarksvidda på grunn av for mange reinsdyr. Hvor påstanden til Sneve om overbeite er fra, er ikke vist i artikkelen, men en annen artikkel viser til satellittbilder som avslørte at "deler av Finnmarksvidden likner på en arktisk ørken, beitet ned av altfor mange rein" (Pedersen, 1994). Dette forteller at det har blitt publisert bilder, med en fortelling om at det er overbeite på Finnmarksvidda. Om det er disse bilde Sneve sikter til, nevnes ikke.

Den neste forskningen som presenteres er i 2004. Dette året omhandlet 67 av 69 artikler en rapport utgitt av riksrevisjonen. De fleste overskriftene lyder som følger "advarer mot avbeiting av vidda". Argumentasjonen i artiklene går ut på at reintallet i indre Finnmark må ned. Dette begrunner riksrevisjonen ut i fra satellittbilder som viser at lavmattene på Finnmarksvidda er sterkt redusert. De advarer mot overbeiting og skriver at målet om bærekraftig utvikling ikke er nådd (Opdalingen, 2004).

Det argumenteres for at et for høyt reintall på Finnmarksvidda har ført til redusert lav på beiteene. Dette samtidig som ytre faktorer i form av inngrep i beiteområder blir anerkjent som påvirkende.

Satellittbilder og vegetasjonskartlegginger viser at lavbeitene i Vest-Finnmark og Karasjok-området er sterkt redusert de siste 30 årene. Riksrevisjonen tror det kan skyldes et for høyt reintall og/eller feil bruk av årstidsbeitene. Samtidig viser rapporten til at reinbeitearealene (er) utsatt for press fra utbygging og motorferdsel. Riksrevisjonen ser ingen annen vei å gå for å bedre situasjonen enn å redusere antallet rein (Opdalingen, 2004).

I artikkelen kommer det frem at riksrevisjonen *tror* (min utheving) at redusert lavbeite skyldes for høyt reintall og/eller feil bruk av årstidsbeitene, samtidig som de viser til at reinbeitearealene er utsatt for press fra motorferdsel og utbygging. Riksrevisjonen tilskriver derfor også kommunene noe av ansvaret for situasjonene reineiere er blitt satt i. De hevder kommunene har forverret situasjonen med å gripe inn i beiteområdet uten å ta hensyn til reineiere. I tillegg skriver de i artikkelen at reineiere bare blir hørt i halvparten av sakene (Opdalingen, 2004). Rapporten gjør rede for at reduksjon i lavbeitene kan skyldes et for høyt reintall, men viser også til at press på beitearealer fra utbygging eller motorferdsel er tilstede.

Neste forskning som blir presentert er i 2010. Flere av artiklene henviser til rapport gitt ut av Økosystem Finnmark. FrP politiker Torgeir Trældal er en av de som presenterer sin tolkning av rapporten.

Det har i de siste årene vært en økning i antall rein på 50 prosent (...). Finnmarksvidda er i ferd med å bli en ørken (...) Vi er i ferd med å få en menneskeskapt økologisk krise der dyr sulter ihjel på grunn av overbeite. Det vi er vitne til er en dyretragedie (NRK Troms og Finnmark, 2010).

Det er ingen tvil om at måten reindriften fremstilles på her, er negativ. Argumentet for at det er overbeite knyttes til at reinen ikke finner nok mat på Finnmarksvidda, som fører til at reinen sulter i hjel. Utsagende til Trældal blir publisert to ganger i Altaposten, samt en gang i iFinnmark, Fremover og NRK Troms og Finnmark. Bare i en av disse avisene blir kritikk mot Trældal tatt med. Kritikken blir presentert senere.

I 2012 kommer neste rapport. Dommen i denne rapporten, utgitt av riksrevisjonen, er ikke ulik fra de tidligere. Konklusjonen er at det er for mange reinsdyr på Finnmarksvidda. Jørgen Kosmo, riksrevisor i 2012 er den ansvarlige avsenderen av riksrevisjonens rapport til Stortinget. Overskriftene dette året lyder som følger: "Antall rein må ned", "Regjeringen får rein-kritikk av riksrevisjonen", "Frp vil slakte reinsdyr", "Klart fra Kosmo", "Kosmo krever reintallet ned", "Kutt alle tilskudd til reindriften", "Samene beiter ned Finnmarksvidda". Til tross for at riksrevisjonen, slik det fremkommer i artiklene, tilskriver mye av skylda for at bærekraftig reindrift ikke er nådd til Landbruks- og matdepartementet (Altaposten, 2012), er det likevel reindriftsutøverne som skal "straffes". Trældal hevder blant annet løsningen på det høye reintallet er å bøtelegge næringen, eller at staten går inn å tvangsslakter. Han argumenterer for at FRP vil gå hardt til verks for å få reintallet ned (Fremover, 2012).

Jørgen Kosmo, riksrevisor i 2012, var den ansvarlige avsenderen av riksrevisjonens rapport til Stortinget. Følgene ble formidlet i rapporten og videreformidlet i mange artikler:

Store deler av Finnmarksvidda er overbeitet fordi antallet rein er for høyt. Fra 2002 til 2010 har antallet rein økt med 40 prosent. Det er avgjørende at reintallet tilpasses beiteressursene (...) Den økonomiske situasjonen for reieneierne i Finnmark er forverret de siste årene. Lave slaktevekter, reduserte slaktepriser, økte kostnader og flere utøvere i næringen er tegn på at den økonomiske utviklingen ikke er bærekraftig (Altaposten, 2012).

Her blir reintallet beskyldt for å være for høyt i forhold til det beiteressursene på Finnmarksvidda tåler. Likt som i 1993 blir lave slaktevekter brukt som et argument for at reindriften ikke er bærekraftig. Hva som er årsakene til at reintallene er høye og grunn til at de ikke går ned, finner vi også argumentasjoner på i artiklene. Dette vil oppgaven kommer tilbake til.

De utdragene som er presentert her, representerer hovedlinjene i argumentasjonene som handler om et for høyt reintall, med utgangspunkt i forskning som er rådende i artiklene. Derfor var det ikke nødvendig å inkludere artikler fra 2017 og 2022.

Reintall er ikke det eneste problemet

At reintallet er for høyt og at det er overbeiting på Finnmarksvidda er ikke det eneste som presenteres i artiklene. Det er mange argumenter mot overbeiting også, men de færreste av disse viser seg å være utgangspunkt for debatten. Argumentene mot overbeite syntes ofte å være i en forsvarsposisjon, da disse som regel kommer som et motsvar til forskningen som presenteres. Allerede i 1993 kommer det argument som viser til at overbeiting ikke er eneste årsaken til at krisesituasjoner på Finnmarksvidda oppstår. Arne G. Arnesen fra landbruksdepartementet argumenterer for at det er umulig å forhindre at det oppstår krisesituasjoner fordi ising kan forekomme. Samtidig hevder han at så lenge reindriftnæringen er en næring med lange flyttinger, vil det være en viss tapsprosent. Hvis målet er at ingen rein skal sulte, vil det ikke være mulig å drive med reindrift i Norge (NTB tekst, 1993). I tillegg til at ising og lange flyttinger forårsaker at reinen får utfordringer, er også argumentet om tap av areal til andre formål tilstede (NTB tekst, 1993).

Kritikken mot Trældal, som argumenterte for at det var økologisk krise på Finnmarksvidda, blir møtt med hard kritikk for sine utsagn. Nest lederen i den Norske Reindriftsamers Landsforbund, Inge Even Danielsen, uttrykker sterk uenighet.

Han har rett i at det har vært en liten økning i enkelte reinbeitedistrikter, mens i andre distrikter har reintallet gått ned. Men en økning på 40 prosent? Det er reinspikka våsprat (...). Det er få reieneiere som ønsker å mishandle sine dyr, og meg bekjent er det ingen

sultesituasjon blant reinsdyra i Finnmark i dag. Trældal henviser til rapporter som er litt mer nyanserte enn det han tar til orde for her. Jeg syns utspillet hans i det hele tatt vitner om kunnskapsløshet og populisme (NRK Troms og Finnmark, 2010).

Danielsen virker å være svært oppgitt over Trældals utsagn og hevder det er et uttrykk for kunnskapsløshet og populisme. Utdragene er med på å vise at rapportene som blir publisert kan bli tolket på svært ulike måter. Danielsen kommer ikke med egne tolkninger av rapporten, men man forstår ut i fra utsagnet at hans tolkning er svært annerledes enn Trældal sin.

Ella Marie Eira Buljo, aktiv reindriftutøver, aksepterer heller ikke utsagende Trældal kommer med. Hun er ikke enig i påstanden om det økte reintallet. Hun argumenterer for at reintallet i Vest-Finnmark var over 200.000 på 1980-tallet, mens det i dag er rundt 90.000. Buljo henviser til forskeren Kirsti Strøm Bull som har påvist 100 år gamle påstander om for høyt reintall som viser at påstandene kom samtidig med fornorskingspolitikken (Altaposten, 2010). Buljo sine synspunkt blir publisert mer enn en gang, likt som Trældal, men hun er bare publisert i Altaposten.

Buljo er kritisk til Økosystem Finnmarks rapport. Hun argumenterer for at hun ikke har sett overbeite, dette med bakgrunn i sin erfaring som reindrifutøver i Finnmark. Hun opplever påstandene om for mange reinsdyr og nedslitte beiter som psykisk terror. Hun ønsker å bidra til en nyansering av næringen, og stiller derfor spørsmål til forskningen som er gjort. Oppfatningen hun har av dette som reindriftssame er en annen enn den som presenteres av forskningen. Hun stiller også spørsmål til om forskerne har tenkt på at det kan være flere årsaker til problemstillingene, ikke bare overbeiting. Buljo hevder videre at forståelsen av virkeligheten i Finnmark er ulik mellom forskere og reindrifutøvere (Altaposten, 2010).

Med overskriften om at rein tygger grus og stein, at tennene slites ned til gommene på kort tid, framstilles vi som dyremishandlere. At kilden er tunge forskerprosjekt og forskere med fine titler, gjør dette ekstra ille (...). Det som er synd er at dette er forskning ut fra et norsk ståsted. Jeg skulle ønske at vi får forskere med ståsted i det samiske samfunnet. De ser reindrift med andre øyne og som noe positivt. Da vil vi også få fram helt andre konklusjoner (Altaposten, 2010).

Buljo argumenterer sine synspunkt ut i fra erfaringen hun har som reindrifutøver i Finnmark. Derfor er ikke den vitenskapelige forskningen utgangspunktet for hennes forståelse og kunnskap. Den forståelsen hun har, er en helt annen en den som presenteres av forskningen. I følge erfaringen hennes blir tennene til reinen slitt av naturlige grunner, og tannslitasjen er størst hos rein som jakter på naturlige salter. Hun opplever utsagnene som psykisk terror og gir uttrykk for at reindriften ikke blir sett på som noe positivt fra forskernes standpunkt, fordi forskningen er gjort ut fra et norsk ståsted. Videre hevder hun at forskere med ståsted i det samiske samfunnet ser på reindrift som noe positivt og med andre øyne. Konklusjonene de vil komme frem til vil være noe helt annet enn den som blir presentert av forskningen gjort fra norsk ståsted (Altaposten, 2010).

I tillegg til at et høyt reintall diskuteres, blir også fragmentering kommentert. Nils Henrik Sara, leder i Norske Reindriftssamer Landsforbund uttrykker at han skremmes av både klimaendringer og tap av beitearealer. Han frykter disse faktorene kan bety slutten for reindriften slik man kjenner den i dag.

Utfordringer har i lang tid vært areal. Jeg håper det vil roe seg at staten vil sikre oss de beiteene vi trenger. Vi har blitt utålmodige (...). Et Finnmark der den økonomiske aktiviteten tiltar og der folk flytter til, kan sette den arealkrevende reindriften under press. Presset kan øke ytterligere som følge av et varmere klima (Finnmarken, 2012).

Sara er enig i at reintallet må tilpasses, men bekymrer seg også for de langsiktige og store utfordringene, nærmere bestemt gruvedrift, og andre inngrep som frarøver arealene fra reinen. Han sier dette er det som står øverst på dagsorden til reindriftsutøverne (Finnmarken, 2012). Ellinor Jåma, daværende rådsmedlem i Sametinget deler bekymringen til Sara. Hun frykter konfliktnivået mellom storsamfunnet og reindriftsutøvere vil vokse, på grunn av det økte presset på reindriftras arealgrunn. Det bilde som males av reindriftnæringa er dystert (Jåma, 2012).

At reindriftsamene har en annen virkelighetsforståelse enn staten, blir enda tydeligere i 2017. Debattene i 2017 er i hovedsak preget av en domsavgjørelse, samt en stortingsmelding som baserer seg på rapporten fra 2012. I tillegg er det 10 år siden reindriftsloven av 2007 kom. At samene har en annen virkelighetsforståelse uttrykkes av reindriftsutøveren Alf Johansen "næringen har en annen virkelighetsforståelse enn myndighetene når det gjelder reintallet. Da er det vanskelig å komme til enighet" (NRK Finnmark, 2017), av Benjaminsen "Samene uttrykte en skuffelse over meldingens dårlige kunnskapsgrunnlag" (Benjaminsen, NRK, 2017), og av Winther "Staten mangler forståelse for hvordan reindrift utøves" (iFinnmark, 2017).

I 2017 er det en domsavgjørelse og en stortingsmelding som preger året. Benjaminsen hevder stortingsmeldingen er et "uttrykk for statens kontroll- og reguleringsbehov og en forlengelse av den historiske fornorskningen" (Benjaminsen, 2017). Stortingsmeldingen tar utgangspunkt i riksrevisjonens rapport fra 2012, som Benjaminsen hevder er faglig svak. Dette fordi riksrevisjonen påstod at det var overbeiting som følge av for høyt reintall, uten tydelige bevis (Benjaminsen, 2017) Videre skriver han at landbruks- og matdepartementet bruker satellittbilder som viser at det har blitt mer skog og mindre lav over vidda med tiden. Ellers i landet blir denne prosessen kalt "gjengroing" og blir tillagt klimaendringer og mindre beiting. I tillegg er overvåkingen av beitemark som landbruks- og matdepartementet selv har finansiert, ikke brukt. Benjaminsen sikter til forskningen som er gjennomført av Norsk institutt for naturforskning (NINA). Han hevder NINA har en mer nøyaktig tolkning av satellittbildene. Satellittbildene viser nemlig at det er mer lav i 2013 enn i 1998, dette til tross for det høye reintallet i 2013. Benjaminsen stiller spørsmål til om disse satellittbildene ikke blir brukt i fordi de ikke passer inn i fortellingen som LMD ønsker å fortelle. En fortelling om at det er overbeite på Finnmarksvidda (Benjaminsen, 2017). Det samme argumenterer han for i 2022, der stilles det spørsmålstegn til NINAs motiver.

NINAs forskere har tydeligvis bestemt seg en gang for alle om at reiene har for mange rein. Slik har de i flere tiår vært det vitenskapelige alibi for en politikk som går ut på å redusere antall rein, og dermed i praksis også reindriftenes rolle og utbredelse i Norge (Benjaminsen, 2022).

Benjaminsen hevder det er et språk mellom det NINA formidler til politikere og allmennheten og det de skriver i vitenskapelige tidsskrifter. Han eksemplifiserer med å vise til en fagfelleurdert artikkel fra NINA som konkluderte med at vinterbeitene hadde klart å ta seg opp etter en periode med for hard belastning (Tømmervik et al., 2012 i Benjaminsen, 2022), likevel har de skrevet på sin websider at overvåkingen deres av vidda viser at "For mange rein fører til mindre lav på vidda" (Næss, 2015 i Benjaminsen, 2022). Det store spørsmålet blir derfor hvorfor NINA ikke presenterer funnene sine likt til media og i vitenskapelige artikler.

I 2022 blir kunnskapssynet til reindriftsamene mer synlig, og får samtidig støtte fra andre forskere. I artikkelen fra Dag og Tid (2022) blir reindriftsamen Aslak Mathis Turi intervjuet. Han forteller om en usikker fremtid der utfordringer står i kø. Reinsdyrene finner

ikke mat på vidda på grunn av is og hard snø som forhindrer reinen i å få tak i lav. Dette fører til foring som både er tidkrevende og en stor økonomisk belastning. Videre forteller Turi om tilgangen på beiteareal som er under press fra andre næringer, som gruvedrift og vindkraft (Dag og Tid, 2022). Hans Olav Hygen, klimaforsker ved Meteorologisk institutt har gjennomført analyser som viser at den globale temperaturen vil fortsette å øke, og at temperaturen i Finnmark har økt mer sammenlignet med andre deler av landet. Inger Hansen, Seniorforsker ved Norsk institutt for bioøkonomi, har studert hvilke konsekvenser klimaendringene har for reindriften og konkluderer med at konsekvensene er store.

Det vert miladere, meir ving og forflytting av snø, so gjev mykje snø enkelte plassar. Generelt vert det meir nedbør og vi får fleire tilfelle av regn på snø. Vi vil sjå lengre periodar med uvanleg djupt snødekke eller tjukke isalg som gjer beita utilgjengelege" (Dag og Tid, 2022).

Også i denne artikkelen blir reindriftnutøvernes erfaringsrike kunnskap verdsatt og sett på som gyldig. Riseth, fra Norce forskningsinstitutt, viser at han har tillitt til at reindriftnutøverne vet hvordan de skal gjøre det: "Det har den fordel at reineigarane veit korleis dei skal gjere det, for det er ein kunst, det òg" (Dag og Tid, 2022).

4.2.1.1 Oppsummering

I det foregående er det vist at artiklene som tilhører under *før høyt reintall* i hovedsak har sitt utspring ut i fra forskning. Forskingen presenterer i all hovedsak at Finnmarksvidda er overbeittet som følge av for mange reinsdyr. Som fører til at Finnmarksvidda ikke er bærekraftig. Forskingen er fra et vitenskapelig kunnskapssyn. Artikler som tilhører under *ikke et for høyt reintall* argumenterer for at erfaringer og kunnskaper fra reindriftnmiljøet ikke er inkludert i forskningen. I tillegg blir den forskningen som er gjort presentert med få nyanser i media. Aktører i *før høyt reintall* består i hovedsak av forskere og politikere. Mens aktører innenfor *ikke før høyt reintall* i hovedsak består av reindriftnutøvere, samt medlemmer av Norges Reindriftn Landsforbund. Fra 2017 er det og aktører fra politisk økologi og andre forskere. Forskingen blir reprodusert i mange artikler, mens synspunktene som argumenterer mot forskningen ikke har like stor rekkevidde. For eksempel er Trældals synspunkter delt i flere artikler og flere aviser, mens motparten Danielsen og Gaup enten bare er publisert en gang, eller flere ganger i samme avis. Derfor er det stor forskjell på hvilke synspunkt som når ut til et bredere publikum, og hvilke som ikke gjør det.

Argumentene for at reintallet ikke er det eneste problemet får flere synlige tilhengere fra 2017. Politiske økologer, samt andre forskere og deres forskning på klimaet blir presentert i artikler. I denne analysen har disse artiklene fått relativt stor plass, dette fordi synspunktene for *ikke for høyt reintall* kommer tydeligere frem og blir nærmere forklart i 2017 og 2022. Likevel, er disse artiklene bare publisert én gang. Benjaminsen har totalt fire artikler i atekst søket mitt. Og artikkelen fra Dag og Tid fra 2022, som belyser annen forskning enn den som er presentert de foregående årene, blir bare publisert i Dag og Tid. Det betyr at rekkevidden for dette perspektivet, ikke når i nærheten like langt og bredt som forskningen som presenteres under *reintallet er for høyt*. Det at politiske økologer og andre forskere likevel engasjerer seg i debatten om reindriften på Finnmarksvidda er uansett rekkevidde, positivt. Det kan tyde på at den rådende forestillingen om at reintallet er for høyt, har fått mer motstand over tid.

Etter å ha funnet ut at forskning preger mange av artiklene, kan årsakene til "toppene" i analysen ha sammenheng med at det har blitt utgitt rapport det gitte året. Det er viktig å

presisere at jeg verken har lest eller undersøkt hva som *faktisk* står i forskningen. Jeg har kun presentert det som blir fortalt om forskningen i media, da dette var studiens hensikt.

4.2.2 Konsekvensene av lovene

I dette analysekapittelet vil jeg trekke frem de argumentene som diskuterer lovene. Med lovene sikter jeg til omstillingsprogrammet og reindriftsloven av 2007, som ga hjemmel til forholdsmessig reduksjon som ble mye diskutert i 2017 knyttet til Jovsset Ánte Sara saken. I tilknytning til dette blir medbestemmelsen slik den diskuteres i artiklene, analysert.

I 1994 var arbeidet med den nye reindriftsloven under arbeid. Sosialantropolog, Ivar Bjørklund, forsket på utviklingen innenfor reindrifta. Han mente reindriftsloven, slik den ble diskutert i 1994 ville føre til en forsterkning av den politikken de allerede hadde ført, som ville føre til strengere krav til økonomisk avkastning og økt slaktevekt. Han fryktet lovendringene hadde som mål å skape en mer effektiv og rasjonell reindrift, og at dette ville føre til modernisering som igjen førte til større belastning på miljøet og færre sysselsatte (Nordlys Morgen, 1994). Reineier og sametingsmedlem John Henrik Eira er uenig med Bjørklund og ønsker at loven skal iverksettes så fort som mulig. Årsaken er at han ønsker større selvstyre i reindriften og et øvre tall på hvor mange reinsdyr en enkelt reineier kan ha (Nordlys Morgen, 1994). I tillegg til at reindriftsloven ble diskutert, ble også omstillingsprogrammet mye debattert i 1994. Omstillingsprogrammet hadde som mål å få slutt på overbeite og overbefolkning i reindriftnæringa. Flere hevdet dette førte til at små reindriftseiere forsvant, mens de store ble, og at målet om færre rein ikke ville bli nådd (Nordlys morgen, 1994). Omstillingsprogrammet blir kritisert av flere og beskyldt for å være en videreføring av fornorskninga, fordi den legger opp til omstilling og omskolering, som reindriftsamen Johansen hevder er det samme som fornorskning (Nordlys Morgen, 1994).

Med reindriftsloven av 2007 fikk reindriftnæringa mye av ansvaret for å bestemme hvor mange reinsdyr det skulle være på Finnmarksvidda. I følge Peer Mikkelsen Gaup, lederen for det største reinbeitedistriktet i Vest-Finnmark, skaper dette et problem, fordi det ikke var mange nok som var villig til å redusere. "Hver enkelt reineier tenker på seg og sitt eget beste. Ut i fra det lar det seg ikke gjøre å minske reintallet" (NRK Troms og Finnmark, 2010). Gaup tilskriver noe av beiteproblematikken til myndighetene. Fordi myndighetene ikke har fastsatt en kvote per bruk, kan reineiere bygge opp så mye rein de vil (NRK Troms og Finnmark, 2010). Nils Henrik Sara, leder i Norske Reindriftssamer Landsforbund er heller ikke overbevist om at internt selvstyre er det optimale, men ønsker medbestemmelse.

Når myndighetene varsler at reduksjoner skal ramme alle likt, er det langsiktig lønnsomt, for den som har økonomi til det, å bygge opp en så stor flokk som mulig. Da kan man styrke sin egen stilling (Finnmarken, 2012).

Han argumenterer for at reindriftsloven og reindriftsavtalen ikke legger forholdene til rette for at reindriftnæringa skal bli bærekraftig. Han sikter til den forholdsmessige reduksjonen og mener den ikke fungerer slik den hensiktsmessig er ment å gjøre, å redusere reintallet.

I 2017 blir debatten om forholdsmessig reduksjon videre diskutert. Dette i hovedsak på bakgrunn av domsavgjørelsen som førte til at Jovsset Ánte Sara måtte redusere flokken til 75 rein. Sara har uttrykt at reduksjon vil føre til at han må avvikle driften, da det ikke vil være mulig å drifte med så få rein (NRK Troms og Finnmark, 2017). Høyesterett slo likevel fast at enkelte reindriftsutøvere ikke kan skjermes fra å redusere flokken sin, da dette ikke vil bidra til at reindriften som helhet kan vokse på sikt (NRK Troms og Finnmark, 2017).

Den forholdsmessige reintallsreduksjonen ivaretar reindriftssamenes interesse som gruppe. Reguleringen rammer alle og slik at utøvere med største flokk må redusere med flest dyr. Ordningen fremstår som saklig, rimelig og nødvendig for å ivareta reindriftssamene som gruppe (utdrag fra høyesterettsdommen i NRK Troms og Finnmark, 2017).

I tillegg mener både Trond Aarseth, direktør for reindriftsavdelinga hos Fylkesmannen i Finnmark og Landbruks- og matminister Jon Georg Dale at Sara kan fortsette med reindrift til tross for reduksjonen.

De vil fortsatt kunne være med i reindriften, og de vil også kunne øke flokken når forholdene tillater det. Enten ved at beitene blir bedre og tåler et større beitetrykk enn i dag, eller ved at utøverne tar i bruk mulighetene det interne selvstyret gir til å omfordele reintallene (Dale i NRK Troms og Finnmark, 2017).

Dette viser at forståelsen for reindrift ikke er den samme for de som driver med reindrift, og de som uttaler seg om reindrift. Der Sara mener at drift med 75 ikke vil være mulig, mener Dale at Sara bare må vente til forholdene blir bedre, før han kan øke flokken igjen. Dette tyder på at den erfaringen og kunnskapen som Sara har, virker å være irrelevant.

På den andre siden er det flere som mener dommen mot Sara, og tvangstiltak gjennomført av staten, er en forlengelse av fornorskingsprosessen. Ivar Bjørklund, nå professor på UiT Norges arktiske universitet, er en av dem.

Fornorskingsprosjektet ble fremmet og finansiert av det samme enstemmige Storting gjennom hundre år (...). På samme vis har reindriften vært gjenstand for tallrike grep som skulle ivareta en rekke hensyn – bare ikke reindriften. Enten det handlet om utenrikspolitikk, landbruksinteresser eller miljøvern, så har staten på ulike vis forsøkt å omskape reindriften i samsvar med sine behov (...). Resultatet har vært at reindriften egne institusjoner systematisk er brutt ned over tid og kunnskaper, sedvaner og rettsoppfatninger er stempelt som irrelevant. Denne fornorskingspolitikken skjer samtidig med at Norge slutter seg til internasjonale menneskerettskonvensjoner og Stortinget vedtar en grunnlovsparagraf som skal beskytte samisk kultur og livsform. (Bjørklund, 2017).

Bjørklund anklager staten for å fortsette fornorskingsprosessen. Dette med utgangspunkt i at staten på papiret er opptatt av å beskytte samisk kultur og livsform, mens dem i praksis virker å være mest opptatt av å omskape reindriften slik at den passer inn i statens behov. Bjørklund hevder det er samfunnets behov som legitimerer reindriftspolitikken tiltak, og av den grunn er det en kamp om tilgangen på ressursgrunnlaget reindriften bruker (Bjørklund, 2017).

Benjaminsen er enig med Bjørklund og mener staten ikke forstår seg på reindrift. Han mener både Sara saken og stortingsmeldingen om reindrift, publisert av LMD, har et ovenfra-og-ned blikk. I en kronikk i NRK skriver han følgende:

Stortingsmeldingen er et uttrykk for statens kontroll- og reguleringsbehov og en forlengelse av den historiske fornorskningen. De vil redusere reindriften, og derigjennom redusere antall reindriftsamer (...). Samene uttrykte en skuffelse over meldingens dårlige kunnskapsgrunnlag (Benjaminsen, 2017).

Med dårlig kunnskapsgrunnlag henviser Benjaminsen til riksrevisjonen rapport fra 2012.

I forbindelse med reindriftsloven av 2007 og debatten omkring forholdsmessig reduksjon blir også samenes selvbestemmelse diskutert. Jåma (2012) hevder Sametinget blir holdt i tåkeland. Videre uttrykker hun at LMD må slutte å legge skylda på reindriftsforvaltningen og inkludere sametinget i de løsninger, tiltak og beslutninger som blir bestemt, i større grad enn det som gjøres. Hun nevner også den sosiale dimensjonen ved bærekraftig utvikling.

Reindrifta er en kulturspesifikk samisk næring og en hjørnestein i samisk kultur. Sametinget sitter derfor ikke stille og ser på at deler av reindrifta er i krise (Jåma, 2012).

Máret Ánte Sara, storesøsteren til Jovsset Ánte Sara, mener heller ikke at selvbestemmelsen er reell. Hun mener selvbestemmelsen som reindriftsutøvere er gitt er en offentlig fasade "vi i næringen blir ikke hørt, og hvis Sametinget prøver å gå imot ved konsultasjoner, blir de ikke lyttet til" (Kunstkritikk, 2017). Hun mener derfor at det interne selvstyret er ett hån, der man diskuterer hvem som får bli og hvem som må slakte.

Slik det fremkommer i artiklene, virker ordningen om forholdsmessig reduksjon å være problematisk. Der reindriftsamene anklages for å bevisst øke reintallet for å forberede seg til den neste reduksjonen som kommer. Aarseth omtaler dette for "Kappløp om reintall" (NRK Finnmark, 2017). Som et resultat av reindriftsloven hevder reindriftsutøver Johansen at reineiere må slåss seg imellom om et begrenset reintall (NRK Finnmark, 2017). Når konsekvensen av den forholdsmessige reduksjonen kan ende med at en må avvikle driften, er det kanskje ikke vanskelig å forstå at reindriftseiere sørger for å sikre seg selv ved å forberede seg til neste reduksjon.

4.2.2.1 Oppsummering

Etter å ha sett på artikler som diskuterer lovene og konsekvensene av dem, ser man at diskusjon omkring dem har vært tilstede siden begynnelsen av atekst søket mitt. Både i 1994 og i 2017 blir lovene beskylt for å fortsette med fornorskningen, der staten har et ovenfra-ned blikk. Jovsset Ánte Sara diskuteres i flere av artiklene i 2017. Mange hevder tvangsreduksjonen er en forlengelse av fornorskningen, mens andre hevder at reduksjonen er nødvendig. Diskusjon handler også her om reintall, og som vist er det mange som hevder at forholdsmessig reduksjon ikke fungerer fordi reineiere tenker på seg og sitt, fremfor hva som er best for fellesskapet. Flere reindriftsutøvere hevder i tillegg at de ikke blir lyttet til. Et indre selvstyre var ønskelig av reindriftsutøvere i 1994, og med reindriftsloven av 2007 fikk de det, men som analysen viser hevder reindriftsutøvere at dette selvstyre med selvbestemmelse ikke er reell.

4.2.3 Økonomi

Økonomi er også noe som går igjen i artiklene. For en reineier vil et høyere antall rein gi bedre økonomisk avkastning. Så den økonomiske komponenten i diskusjon omkring reindrift sier seg selv at er svært relevant. I 1993 kommer det frem i undersøkelsen gjort av Nordisk samisk institutt og Norsk Institutt for by, og regionforskning at flertallet av reineiere i Vest-Finnmark er enig i at høst- og vinterbeitene er sterkt nedbeitet, men at de til tross for det, likevel kommer til å øke reintallet. Dette begrunner de i dårlig økonomi, da flere rein fører til bedre lønnsomhet (Nordlys Morgen, 1993).

I 2010 blir propp i slaktesystemet og dårlig markedsføring trukket frem som faktorer som påvirker den økonomiske situasjonen for reindriftsutøverne. Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL) leder Nils Henrik Sara uttrykker følgende

Markedsføring av produktene har slått feil over lengre tid. Vi har ikke klart å holde den vedlike. NRL har et ansvar for denne delen, et for stort ansvar (...). For eier vil det bli en stor økonomisk belastning i tillegg til psykisk, når de ikke klarer å betjene utgifter som følge av inntektsstopp. Økologisk vil det resultere i overbeite, og dyrene vil ikke ha det bra. Beite vil heller ikke tåle overbelastningen (iFinnmark, 2010).

Nils Mathis Sara, leder i Kautokeino flyttsamelag uttrykker følgende "Vi blir skyteskive når forskerne påviser overbeite og for mye rein. Det er å skyte på pianisten når man ikke liker musikken til komponisten" (Altaposten, 2010). Med dette sikter han til propp i

slaktesystemet. I reindrifftsavtalen kom det inn økonomiske virkemidler for å sikre slaktedynamikk. Resultatet ble et slaktekrav benevnt som "åtte kilo i vårflokk" (Altaposten, 2010). Det betyr at en reineier med 1000 dyr, må slakte tilsvarende 8000 kg årlig. Det vil si at han må ha et reinuttak på rundt 400. Om kravet ikke innfris vil reineieren miste retten til statstilskudd (Altaposten, 2010). Sara uttrykker at tanken bak slaktekravet var å sikre redusert reintall ved å legge et økonomisk press på utøverne. Med stengte dører på slakteriet vil reineiere bli straffet dobbelt og utilsiktet (Altaposten, 2010). Videre understreker Sara at staten har ansvar for å legge til rette for at reintallet kan reduseres. I tillegg prises reinkjøttet for høyt. Prisen i butikken er langt over det reineiere får betalt når de leverer til slakting (Altaposten, 2010).

Den dårlige økonomien som kommenteres i 1993, viser seg å være bedret i 2012. "Den økonomiske situasjonen for reineierne i Finnmark er forverret de siste årene. Lave slaktevekter, reduserte slaktepriser, økte kostnader og flere utøvere i næringen er tegn på at den økonomiske utviklingen ikke er bærekraftig" (Altaposten, 2012). I dette utdrag tydeliggjøres det at den økonomiske dimensjonen i bærekraftig utvikling er viktig. Finnmarken (2012) referer til Nils Henrik Sara som argumenterer for at rekrutteringen til reindriffts-næringen ikke er et problem til tross for den økonomiske utviklingen. Dette kan tyde på økonomi ikke er trekkmiddelet til reindrift.

I forbindelse med reindrifftsloven og forholdsmessig reduksjon blir også økonomi trukket frem. Dette handler om at flere reinsdyr gir bedre økonomisk avkastning. Den forholdsmessige reduksjonen som har til hensikt å få reintallet ned, får heller motsatt effekt, da reineiere velger å øke reintallet for å forberede seg til neste reduksjon (Aarseth i NRK Finnmark, 2017).

I Dag og Tid kommer det erfaringsrike kunnskapssynet tydeligere frem. Her fremheves det at reineiere har fått en stor økonomisk belastning som følge av klimaforandringene, da de oftere må fore reinen fordi de ikke får tak i lav på grunn av is og hard snø (Dag og Tid, 2022)

4.2.3.1 Oppsummering

Den økonomiske situasjonen syntes å være mye diskutert i artiklene. Lave slaktevekter og lave priser viser at økonomisk bærekraft ikke er oppnådd. I 2010 blir den økonomiske situasjonen mye diskutert grunnet slaktepropp. Her får staten mye av skylda for at den økologiske bærekraften ikke blir realisert når reindrifftsutøverne ikke får muligheten til å levere reinsdyrene inn til slakt. Likevel, blir de straffet økonomisk på grunn av åttekiloskravet i vårflokk. Den dårlige økonomiske avkastning virker likevel ikke å skremme folk bort fra næringa. Derfor kan man argumentere for at penger for reindrifftsutøvere ikke er det viktigste for å drive med reindrift.

4.3 Oppsummering

Hovedfunnet i artiklene er at reintallet må ned. Finnmarksvidda er ikke bærekraftig som følge av overbeiting. Budskapet stammer i hovedsak fra forskningen som er gjort fra et vitenskapelig kunnskapssyn. Forskningen presenteres og tolkes i hovedsak av politikere og reproduseres i mange aviser. Reindrifftsutøvere, med flere, hevder at forskningen som er gjort ikke inkluderer samers erfaringer og kunnskaper, og dermed blir faktorer som klimaforandringer og arealinnskrenking svært underkommunisert. Derfor kan kunnskapsgrunnlaget som forskningen baserer seg på argumenteres for å være ensidig, da den presenteres fra et norsk ståsted. I tillegg hevdes det at forskningen er presentert med færre nyanser enn den faktiske forskningen viser til. I tillegg hevdes det at

forskningen presenteres ulikt i vitenskapelige artikler kontra media, derfor stilles det spørsmål til hensikten med forskningen. Reindriftsloven av 2007 er mye omdiskutert, og mange hevder at det selvstyre reindriftsutøverne er gitt gjennom loven, ikke er reell. Fornorskningen argumenteres for å fremdeles være tilstede gjennom de tiltakene som blir gjort. Blant annet omstillingsprogrammet og forholdsmessig reduksjon. At mange reindriftsutøvere ikke gjennomfører reduksjonen, vitner om at det ikke er fullstendig enighet om de beslutningene som blir tatt.

Økonomisk avkastning virker også å være viktig for myndighetene, og økonomisk ris og ros brukes for å få reintallene ned. I tillegg virker økologisk bærekraft og økonomisk bærekraft å være en forutsetning for hverandre da lave slaktevekter argumenteres for å vitne om overbeiting.

Det er stor forskjell på hvilke artikler som reproduseres og ikke. Artikler som presenterer forskning og fremstilling av forskning er delt i mange aviser, mens artikler som presenterer funn som ikke tilsvarer overbeiting ikke deles i like stor grad. Media blir derfor en sentral aktør i debatten, da de i denne sammenheng virker å være svært opptatt av å presentere det rådende vitenskapelige kunnskapssynet, mens det erfaringsrike kunnskapssynet ikke får like mye plass. Det er likevel den vitenskapelige forskningen som legger premissene for reindriftsforvaltningen. Dette kan være med å forklare hvorfor forskningen får stor plass i media, samt hvilke aktører som står bak hvilket kunnskapssyn. Myndighetene og politikere står i hovedsak for synet om et for høyt reintall, mens reindriftsutøvere står i hovedsak for synet om at et for høyt reintall ikke er det eneste problemet. I 2017 og 2022 ble debatten mer nyansert og besto av flere aktører, som andre forskere og politiske økologer. Likevel, er det tanken om et for høyt reintall som råder over de fleste artiklene.

5 Diskusjon

I dette kapittelet vil jeg bruke funnene fra analysen og diskutere disse opp mot mitt teoretiske rammeverk og tidligere forskning. For å i neste omgang kunne svare på problemstillingen: Hvilke forståelsesformer preger den norske debatten om reindrift og overbeite i perioden 1993 til 2022, samt hvordan varierer den mellom ulike aktører?

5.1 Diskusjon om reintall

Som analysen har vist er målet for reindriftsutøverne og myndighetene at Finnmarksvidda skal være bærekraftig. Forståelsen for hvordan dette blir oppnådd og hva bærekraftig utvikling og bærekraftig reindrift betyr i den gitte konteksten, er likevel forskjellig. Funnene mine viser at det er diskusjon omkring reintall som er dominerende i artiklene. I analysen ble det delt inn etter *for høyt reintall* og *ikke for høyt reintall* for å skille mellom synspunktene som var fremtredende i artiklene. I henhold til diskursorden om pastoralisme kan moderniseringsdiskursen og fleksibilitetsdiskursen, slik de er presentert av Benjaminsen og Svarstad (2017), identifiseres. Artikler og argumenter som inngår i *for høyt reintall* kan argumenteres for å tilhøre moderniseringsdiskursen, som har sitt vitenskapelige grunnlag i suksesjonsteorien og et negativt syn på pastoralisme, mens artikler og argumenter som inngår i *ikke for høyt reintall* kan argumenteres for å være i overensstemmelse med fleksibilitetsdiskursen, som er inspirert av ustabilitetsteorien og har et positivt syn på pastoralisme.

Pastoralister, som er reindriftsutøverne i Norge, besitter en annen kunnskap enn majoritetssamfunnet (Benjaminsen & Svarstad, 2017). Derfor vil forståelsen de har for hva som er bærekraftig, være basert på andre fakta enn den myndighetene baserer seg på (Eira et al. 2016). De drifter med utgangspunkt i deres tradisjonelle- og erfaringsrike kunnskapssyn, mens stater og myndigheter baserer seg på det vitenskapelige kunnskapssynet (Benjaminsen & Svarstad, 2017). Argumentene som baserer seg på et for høyt reintall hevder Finnmarksvidda ikke er bærekraftig og lider av overbeiting. For å kunne argumentere for at noe ikke er bærekraftig, må det ha blitt beregnet en bæreevne. Hva bæreevnen er, er ikke tydelig i artiklene, men som vist blir det fastsatt et øvre reintall som reindriftsutøverne må forholde seg til (§60, reindriftsloven, 2007). Fastsettelse av reintall og en beregnet bæreevne har utspring fra suksesjonsteorien (Benjaminsen & Svarstad, 2017). Suksesjonsteorien viser seg også å være gjeldende i forskningen som presenteres. Oppsummert forteller forskningen, gjennom aktører, at det er for lite mat på vidda (1993), at reintallet er for høyt (2004), at vi er i ferd med å få en menneskeskapt økologisk krise (2010), og at samene beiter ned vidda (2012). Forskningen som gjøres på Finnmarksvidda får konsekvenser i form av at den blir styrende for reindriftspolitikken. Dette til tross for at det finnes forskning som argumenterer for at Finnmarksvidda best lar seg forklares ut fra ustabilitetsteorien (Benjaminsen & Svarstad, 2017). Forskning gjort av Ellis og Swift (1988 i Benjaminsen & Svarstad) viser at man ikke kan fastsette en bæreevne i områder som er dominert av ustabile nedbørsmønstre. I tillegg bekrefter forskning, presentert i Dag og Tid (2022), at Finnmarksvidda er et område preget av ustabile nedbørsmønstre. Klimaforsker Hygen sine analyser viser at temperaturen i Finnmark har økt mest, sammenlignet med andre deler av landet, og seniorforsker Hansen har konkludert med at været i fremtiden vil være preget av islag som gjør beiten

utilgjengelig (Dag og Tid, 2022). Til tross for at det finnes forskning som bekrefter at været i Finnmark er ustabil, blir ikke denne teorien i tilstrekkelig grad inkludert i reindriftsforvaltningen. Den er heller ikke særlig synlig i artiklene.

Fordi fleksibilitetsdiskursen ikke ser ut til å ha særlig innvirkning på reindriftspolitikken, slik det fremkommer i analysen, kan det argumenteres for at moderniseringsdiskursen er den ledende diskursen. Mine funn har ikke lokalisert andre ledende diskurser, derfor kan diskursen også betegnes som hegemonisk.

Det Hansen og Hygen konkluderer med, bekrefter det flere reindriftsutøvere uttrykker i media og det Riseth et al. (2009) og Pape og Löffler (2012) konkluderer med, at klimaforandringer har noe å si for reindrifta. Utsagn som uttrykker bekymring knyttet til ustabil klima kan plasseres innenfor fleksibilitetsdiskursen. Gjennom analysen fremkommer det at flere reindriftsutøvere argumenterer for at klimaforandringene har noe skyld i at reinen ikke har tilgang på mat. Dette blir kommentert allerede i 1993. Det kunne oppstå krisesituasjoner på Finnmarksvidda på grunn av ising (Nordlys morgen, 1993). Det samme er tilfellet i 2012, da Nils Henrik Sara uttrykte bekymringer for et varmere klima (Finnmarken, 2012), samt i 2022 når reindriftsamen Turi fryktet for fremtiden fordi reinsdyrene sliter med å få tilgang til laven som ligger under hard snø og is (Dag og Tid, 2022). Dette for å nevne noen eksempler. Det er likevel verdt å nevne at noen tilhørende fleksibilitetsdiskurs er enig i at reintallet må tilpasses beiteressursene, men er uenig i at det nærmer seg en økologisk krise, samt at slitasjen på beitene påvirkes av andre faktorer i tillegg til reintall. Som innskrenking av beiteareal (Pape & Löffler, 2012).

Å beregne reintall, som virker å være målet for reindriftsforvaltninga slik det fremkommer i teori og analysen, er ikke noe som utgår fra den tradisjonsbaserte kunnskapstradisjonen, da det ikke vil legge til rette for fleksibiliteten som er nødvendig i møte med klimautfordringene (Sara et al., 2016). Når reintall får en så dominerende plass i norsk reindriftspolitik og forvaltning (§60, reindriftsloven, 2007), samt media, må de kunnskaper og prioriteringene som reindriftutøverne har, vike for en annen forståelse av hva reindrift er og bør være (Sara et al., 2016: 52). Med utgangspunkt i ustabilitetsteorien er det temperatur og nedbør gjennom vinteren som er den viktigste faktoren for om reinen får tilgang til mat, ikke antall dyr (Benjaminsen & Svarstad, 2017). Forholdet mellom reintall, beiter og slaktevekt blir derfor ikke så enkelt som reindriftsforvaltningen skal ha det til, da tilgangen til beite gjennom snø og is som regel er viktigere for reindriftsutøverne enn tilstanden til beite. Fjellheim (2020) forklarer hvorfor fastsette av reintall ikke vil legge til rette for fleksibiliteten en reineier trenger for å møte de utfordringene klimaet kan skape ved et gammelt nord-samisk uttrykk "den ene året er ikke det andre årets bror" (Fjellheim, 2020). Økologisk bærekraft for reineiere kan derfor argumenteres for å referere til tilgjengeligheten til beitearealer. Tilgjengelighet i form av tilgang gjennom snø og is, og tilgjengelighet i form av tilgang til beiteareal. Derfor blir det problematisk for reineiere, i følge deres tradisjonsbaserte kunnskaper å fastsette et øvre reintall.

I tillegg til at klimatiske forhold spiller inn, påpekes det også i flere artikler at arealtap er et problem for å oppnå bærekraftig reindrift. Reindriftsutøvere mister stadig beiteareal som brukes til andre formål. Dette er noe som kommenteres jevnlig. Máret Ánte Sara (Kunstkritikk, 2017) mener staten først må diskutere å verne de gjenværende beitearealene, før de kan diskutere press på beitearealer. Nils Henrik Sara ser seg også lei av å miste areal. Han mener utfordringene man ser på Finnmarksvidda i lang tid har vært knyttet til areal, og håper at staten vil sikre reindriftsutøvere de beitene de trenger (Finnmarken, 2012). Tap av beiteareal argumenteres derfor for å ha stor innvirkning på

reindrifta. At reindrifta får utfordringer når de mister beiteareal, bekreftes av Pape og Löffler (2012) som konkluderer med at reinen unngår områder som er forstyrret. Innskrenking av beiteareal er derfor, ifølge Pape og Löffler (2012) og reindriftsutøvere, en trussel mot reindrift. Riseth et al. (2021) og Engelién (2020) bekrefter det samme.

Det fremkommer i analysen at myndighetene og politikere viser seg å være svært opptatt av den økologiske bærekraftige utvikling på Finnmarksvidda (ref. Høyesterettsdom i 2017, samt Trældal og Ernst utsagn). Som vist til i analysen argumenteres det for at Finnmarksvidda er nedbeitet "deler av Finnmarksvidden likner på en arktisk ørken, beitet ned av altfor mange rein" (Bergens tidende, 1994), og at tilstanden på beitene nærmer seg økologisk krise "Vi er i ferd med å få en menneskeskapt økologisk krise der dyr sulter ihjel på grunn av overbeite" (NRK Troms og Finnmark, 2010). Av den grunn må reintallet ned for å sikre økologisk bærekraft "Det er avgjørende at reintallet tilpasses beiteressursene (Altaposten, 2012). Likevel argumenteres det for både gruvedrift (Nordlys Morgen, 1994), vannkraftverk (ref. Alta-Kautokeino vassdraget) og vindturbinanlegg (ref. Vinturbinanlegg i beiteområder i Finnmark) i de samme områder de mener det biologiske mangfoldet er truet på grunn av overbeiting.

Staten kjemper på den ene siden for en økologisk bærekraftig reindrift, med argumenter som at det biologiske mangfoldet er truet og at Finnmarksvidda er i ferd med å bli en ørken. Samtidig ønsker de industriell virksomhet i de samme områdene de mener er truet. Det er også motsigende at FRP politiker Torgeir Trældal og Høyre politiker Ernst Sneve engasjerer seg i den "økologiske krisen" på Finnmarksvidda. Tilhørere av de to partiene som snakker varmast om oljenæringa, og er forkjemper for oljevirkosomhet i Lofoten, Vesterålen og Senja. Til tross for at reindriftnæringen har mistet mye beiteareal til andre formål, er det fremdeles forestillingen om at det er for mange reinsdyr på Finnmarksvidda som fortelles av moderniseringsdiskursen. Det at reindriften er utsatt for ytre press, syntes å være irrelevant for dem, da dette ikke uttrykkes tydeliggjøres i betraktelig grad i artiklene. Om tilfellet er at det ikke er irrelevant, kommer det ikke tydelig nok frem i artiklene. At reindrifutøverne har en annen oppfatning og forestilling om hva som skjer på Finnmarksvidda er likevel tydelig.

Bærekraftig utvikling består som nevnt av tre dimensjoner: miljø og klima, økonomi og sosiale forhold. Generelt syntes dimensjonen som omhandler sosiale forhold å bli svært lite nevnt i debatten. Når den nevnes er det i forbindelse med fleksibilitetsdiskursen. "Reindrifta er en kulturspesifikk samisk næring og en hjørnestein i samisk kultur" (Jåma, 2012). At det eksisterer en dominerende- og en alternativ forståelse på bærekraftig utvikling og bærekraftig reindrift er likevel synlig i analysen. Der moderniseringsdiskursen mener løsningen på problemene er å innføre forvaltningsinngrep, som et øvre reintall og forholdsmessig reduksjon som virkemiddel, mener fleksibilitetsdiskursen at en bærekraftig reindrift best kan oppnås ved å forankre reindrifta i tradisjonell kunnskap. På den måten vil man få kunnskap om hvordan både miljø og areal spiller inn. I analysen er den økonomiske dimensjonen innenfor bærekraftig utvikling nevnt ofte, og det i sammenheng med reintall og lave slaktevekter.

Klimaforholdene er som nevnt med på å avgjøre om reinen har tilgang til lav som befinner seg under snø og is. Benjaminsen og Svarstad (2017: 199) har i tillegg vist til tall fra landbruksdirektoratet som viser at slaktevekter sett i et lengre perspektiv er jevn, men at den svinger fra år til år. Det er likevel ikke slik det blir fremstilt i media. Slaktevekten blir stadig anklaget for å være lav, og brukt som en påpeking på at den økonomiske bærekraften ikke er oppnådd, her vist til eksempel fra 2012 "Den økonomiske situasjonen

for reieneierne i Finnmark er forverret de siste årene. Lave slaktevekter, reduserte slaktepriser, økte kostnader og flere utøvere i næringen er tegn på at den økonomiske utviklingen ikke er bærekraftig" (Altaposten, 2012). I tillegg syntes den økonomiske dimensjonen å være svært viktig for de som tilhører moderniseringsdiskursen. Dette bekrefter at den dominerende forståelsen, utarbeidet av Eira et al. (2016: 30), er dominerende i media. Da forskningen stadig viser til at den økonomiske bærekraften ikke er oppnådd. Den sosiale dimensjonen, som er viktigst for den alternative forståelsen, syntes å være svært lite nevnt til sammenligning.

5.2 Aktører

Johnsen et al. (2018) redegjør for at forskere i politisk økologi legger særlig vekt på aktører som utfører miljøinngrep, og aktører som motsetter seg disse. Dette skillet mellom aktørene gjør seg gjeldende i denne studien, da i henhold til at aktørene kan plasseres innenfor en moderniseringsdiskurs og fleksibilitetsdiskurs.

Aktører som gjør seg gjeldende i debatten om reindrift og overbeite er først og fremst media, da det er de som velger ut hva som publiseres. Deretter fagøkologer som står for forskningen, staten og myndighetene som forvalter reindriften ut i fra forskningen, her under land- og matdepartementet, og politikere som uttrykker seg om forskningen. I tillegg har vi Sametinget og dets representanter, samer, reindriftsutøvere, samt politiske økologer, representanter fra LMD og NRL og andre forskere. Benjaminsen og Svarstad (2017) hevder at moderniseringsdiskursen består av politikere, media, oppdragsforsker og statsforvaltningen. Dette er noe funnene i analysen bekrefter. Da de nevnte i størst grad representerer den rådende vitenskapelige forskningen som forteller at det er for mange reinsdyr på Finnmarksvidda som fører til overbeite. Aktører i debatten som ikke argumenterer for at det er overbeite, tilfaller under fleksibilitetsdiskursen, det er de resterende aktørene nevnt over, som i hovedsak består av reindriftsutøvere.

Benjaminsen og Svarstad (2017) konkluderer med at den aktøren som syntes å være den fremste premissleverandøren av den statlige forvaltningen av reindriften, er Norsk institutt for naturforskning (NINA). I en artikkel av Benjaminsen i 2017 stiller han spørsmål til NINAs motiver, da det de formidler til allmennheten og politikere ikke viser seg å være samme informasjon. I følge Benjaminsen formidler NINA at "for mange rein fører til mindre lav på vidda" (Tømmervik et al., 2012 i Benjaminsen, 2022), til allmennheten og politikere, mens de i fagfelleurdert artikkel konkluderer med at vinterbeitene hadde tatt seg opp igjen etter en periode med overbelastning (Næss, 2015 i Benjaminsen, 2022). Benjaminsen og Svarstad (2017) hevder at både lav og tykkelse hadde en økning fra 1998 til 2010, dette til tross for høye reintall. Som vist gjennom analysen og forrige diskusjonskapittel formidles ikke denne informasjonen i media, verken i forskningen som presenteres i 2004, 2010 eller 2012, og heller ikke i de øvrige artiklene som omtaler overbeite eller et for høyt reintall. Konklusjonen som kommuniseres i media og forskning er likevel at Finnmarksvidda er overbeitet på grunn av et for høyt reintall.

Opgaven min plasserer seg innenfor det politiske økologiske feltet, da jeg også forsøker å forstå miljøproblematikken på Finnmarksvidda. Jeg er likevel ingen politisk økolog, men ser i analysen at politiske økologer, og andre, forsøker å belyse hvorfor den forskningen som er grunnlaget for reindriftsforvaltningen verken er nøytral eller objektiv, og at miljøpolitikken baserer seg på et vitenskapelig kunnskapssyn som ikke tar hensyn til reindriftenes egne kunnskaper og erfaringer. Ut i fra det Benjaminsen (2022) presenterer om NINAs forskning, gjengitt både i teori, analysen og i avsnittet over, kan det virke som de er preget av fortolkninger og verdier om hvordan verden er og bør være, for mange

reinsdyr og et ønske om færre. Den forskningen NINA presenterer kan argumenteres for å føye seg inn under apolitisk økologi, da forskningen deres argumenteres for å verken være nøytral eller objektiv, med utgangspunkt i at de presenterer ett funn i vitenskapelige artikler, og et helt annet funn i media. (Benjaminsen, 2022). NINA nevnes ikke i artiklene mine, men forskningen som vises til, hvert fall i 2010 og 2012, og som legger føringen for politikken i reindriftsforvaltningen, er produsert av dem, slik Benjaminsen og Svarstad (2017) viser til. Likevel, bekrefter funnene mine at det i hovedsak er den vitenskapelige forskningen som presenteres i og av media. Derfor blir media også en mektig aktør i overbeite debatten, da det er de som velger å dele den vitenskapelige forskningen i nesten samtlige aviser, mens synspunkt som presenteres andre synspunkt, ikke får samme rekkevidde.

5.2.1 Den rådende vitenskapelige kunnskapstradisjon

I forvaltningen av reindriftnæringen er dilemmaet om hvilken kunnskap som skal ligge til grunn for de avgjørelser som blir tatt av stor betydning. Den vitenskapelige kunnskapen eller den tradisjons- og erfaringsrike kunnskapen. Benjaminsen og Svarstad (2017) argumenterer for at en forsker også må betraktes som en aktør innenfor det feltet en forsker på. Dette fordi forskningen kan ha stor betydning for kunnskaper og perspektiver andre aktører benytter.

Det er liten tvil om at forskning har fått stor plass i artiklene som er publisert. Både i 2004, 2010 og 2012 er det forskning som presenteres og diskuteres. I 2004 handlet 67 av 69 av artiklene om en rapport utgitt av riksrevisjonen. Rapporten viste at lavbeitene i Vest-Finnmark og Karasjok område var blitt sterkt redusert de siste 30 årene. Dette så man ut fra satellittbilder og vegetasjonskartlegginger (Opdalingen, 2004). Det er ingen artikler med mitt søk som kritiserer rapporten.

I 2010 er Økosystem Finnmark sin rapport som er referert til. Her er det ikke lenger tvil om at det er overbeite på Finnmarksvidda. I 2004 var man ikke helt sikkert på om lavt lavbeite skyldes overbeite "riksrevisjonen tror det kan skyldes et for høyt reintall og/eller feil bruk av årstidsbeitene (Opdalingen, 2004, egen utheving). I 2010 hevdes det at "Finnmarksvidda er i ferd med å bli en ørken (...) Vi er i ferd med å få en menneskeskapt økologisk krise der dyr sulter ihjel på grunn av overbeite. Det vi er vitne til er en dyretragedie" (NRK Troms og Finnmark, 2010). Rapporten får kritikk for at det er forskning gjort fra et norsk ståsted (Altaposten, 2010), og at man savner rapporter som er mer nyanserte (NRK Troms og Finnmark, 2010, Altaposten, 2010). I 2012 er det og forskning som preger artiklene, og riksrevisjonens rapport, skrevet av Jørgen Kosmo, står for mange av artiklene dette året.

Ut fra funnene i analysen kan det derfor argumenteres for at det er forskningen som preger fortellingen som blir fortalt i media, og politiske aktører som formidler og drøfter innholdet i rapportene. Rapportene som blir skrevet ut ifra forskningen konkluderer med at det er for høyt reintall, at reinen sulter ihjel på vidda, at reieiere kun tenker på sitt eget beste, at Finnmarksvidda er i ferd med å bli ørken, at det er i ferd med å bli en menneskeskapt økologiske krise der dyr sulter ihjel på grunn av overbeite, og at reintallet må tilpasses beiteressursene.

De aktørene som befinner seg innenfor fleksibilitetsdiskursen uttrykker skepsis til det forskningen presenterer og hvilket synspunkt forskningen presenteres fra. "At kilden er tunge forskerprosjekt og forskere med fine titler, gjør dette ekstra ille" (Altaposten, 2010). Utsaget er fra Buljo og representerer det flere aktører tilhørende fleksibilitetsdiskursen

mener om forskningen som presenteres. Flere hevder kunnskapsgrunnlaget forskningen baserer seg på, er ensidig. Buljo stiller spørsmål til om forskerne har tenkt på at overbeiting ikke nødvendigvis er eneste årsaken til problemstillingene på Finnmarksvidda og mener at forståelsen mellom reindriftsutøvere og forskere er svært forskjellig. Buljo hevder en konklusjon fra samisk ståsted ville fått helt andre resultater (Altaposten, 2010). Dette henger sammen med virkelighetsforståelsen myndighetene har, sammenlignet med virkelighetsforståelsen reindriftsutøverne har.

Når artiklene med jevne mellomrom peker på lave slaktevekter, blir dette satt i sammenheng med overbeiting og et for høyt reintall. Det blir ikke belyst at klimatiske forhold, som kan hindrer reinen i å komme til lavmattene, kan stå for noe av forklaringen. Hvert fall ikke i forskningen slik den presenteres av media, med unntak av 1993. I 1993 gjør forskningsrapporten rede for at reduksjon i lavbeitene kan skyldes et for høyt reintall, men anerkjenner samtidig at press på beitearealer er tilstede. Likevel konkluderer de med at eneste løsningen for å forbedre lavbeitene er å redusere antall rein. Dette til tross for at de tilskriver kommunene noe av skylda for situasjonen reieiere befinner seg i. Dette kan vitne om liten forståelse for hvilke innvirkninger ytre faktorer får for reindriften. Det utdraget gir uttrykk for, er at høyt reintall ikke nødvendigvis er eneste årsaken til at beiteområdene er utsatt for press. Fragmentering kan ha negativ innvirkning på areal og forklare noe av problemene på Finnmarksvidda. Dette belyser ikke artikler de senere årene som argumenterer for et for høyt reintall.

Funnene fra analysen viser at den erfaringsbaserte kunnskapen neglisjeres sammenlignet med den vitenskapelige. Det er først med kronikken til Benjaminsen publisert i NRK i 2017 at det erfaringsrike kunnskapssynet blir nærmere forklart. De foregående årene er årsakene kort nevnt, men som oftest som motsvar eller kommentar til forskningen som presenteres. Med Benjaminsens kronikker i 2017 og 2022 blir kunnskapssynet til reindriftseiere nærmere forklart, som igjen forklarer uenigheten reindriftssamene har til forskningen som blir gjort, og måten den presenteres på.

Selv om artiklene presentert av Benjaminsen, og artikkelen fra Dag og Tid, har fått stor plass i analysen og oppgaven generelt, betyr ikke det at de har fått stor plass i media. Til sammen hadde Benjaminsen fire artikler som dukket opp ved mitt atekst søk. Fordi artiklene mine måtte inneholde ordet overbeite, kan dette ha ført til at mange artikler som representerer fleksibilitetsdiskursen, ikke er vist. Det tradisjonelle- og erfaringsrike kunnskapssynet kan ha kommet frem i media som noe annet enn ett mot argument mot overbeite, slik det i hovedsak er gjort i min analyse. Likevel, presenteres det interessante funn som går i mot den dominante fortellingen som fortelles i media, men disse artiklene blir i mindre grad delt eller publisert av andre aviser, slik forskning fra den rådende vitenskapstradisjonen er gjort. Dette er med på å underbygge teorien om at moderniseringsdiskursen er hegemonisk.

Til tross for at overbeite debatten i media består av mange aktører, både tilhørende moderniseringsdiskursen og fleksibilitetsdiskursen, er det moderniseringsdiskursen med forskningsrelaterte artikler, som kan betegnes for å være den største aktøren som preger de fleste artiklene. Som nevnt i teori vil det være aktører innenfor diskurser som gir viktige bidrag. Når aktører gir bidrag til den ledende eller hegemoniske diskursen, forekommer diskursiv makt (Benjaminsen & Svarstad, 2017) Fordi forskningen som blir gjort av fagøkologer, NINA som eksempel, påvirker forvaltningen av reindriften i så stor grad som de gjør, kan fagøkologene anklages for å utøve diskursiv makt. Det kan argumenteres for at det er en tilsiktet maktutøvelse av sosiale strukturer, da forskningen slik den blir

presentert i media, ser ut til å få gjennomslag for en tenkemåte som er gunstig for deres interesser. Hva interessene deres er vises ikke eksplisitt til, men som analysen fremhever og Benjaminsen og Svarstad (2017) argumenterer for, virker målet å være å få redusert reintallet. Av den grunn kan det også argumenteres for at det aktørorienterte maktperspektivet er tilstede, både det intensjonelle, relasjonelle og resultatskapende. Da det ser ut til at forskere, eller staten som har ansatt forskere, har et ønske om å oppnå noe fordi forskningen presenteres annerledes til allmenheten og i vitenskapelige artikler, som Benjaminsen hevder i sin kronikk i 2022. Handlingen skjer mellom de nevnte aktørene. I tillegg virker det til å føre til en ønsket virkning, da et for høyt reintall preger artiklene. Benjaminsen et al. (i SAIH, 2019) hevder at naturressurser blir fratatt reindriftsutøvere når de blir beskyttet for å ødelegge miljøet sitt. Kanskje målet til staten er å bruke beitearealene til andre formål.

5.3 Samisk reindrift og avkolonialisering

Oppgaven har allerede vært inne på hvilken av diskursene og hvilke aktører som viser seg å være hegemonisk i debatten. Basert på fortolkning av aktørenes synspunkt vil jeg i det følge diskutere på hvilken måte kolonialisme kan identifiseres i reindrift og overbeite debatten.

Som vist under historisk bakteppe, har Norge en kolonihistorie i Sápmi. Et eksempel er hvordan Yngvar Nielsens fremrykkingsteori fikk stor påvirkning fordi den var basert på vitenskapelig forskning. Etter gjennomgang av både diskusjon omkring reintall og diskusjon om hvilke aktører som viser seg å være hegemonisk i debatten, samt hvilken påvirkning de har, får man innblikk i hvordan forholdet mellom majoritetssamfunnet og minoritetssamfunnet er i dag. Etter å ha lokalisert en moderniseringsdiskurs og en fleksibilitetsdiskurs, ser en at det ligger ulikt kunnskapssyn i grunn for argumentene for eller i mot overbeite. Disse går i hovedsak på diskusjon om reintall. At det eksisterer ulike kunnskapssyn mellom myndighetene og reindriftsutøvere blir tydeligere jo nærmere artiklene kommer nåtiden. I 2004, 2010 og 2012 er det som nevnt forskningen, basert på den rådende vitenskapelige kunnskapen, som i hovedsak presenteres og argumenteres i artiklene. Den tradisjons- og erfaringsrike kunnskapen blir neglisjert i forhold. Dette er også tilfellet i de artiklene som ikke omtaler forskning eksplisitt. Derfor kan man stille spørsmål til om avkolonialisering trengs i debatten om reindrift og overbeiting.

Forskning, gjort av Johnsen et al. (2015), lokaliserte to narrativ innenfor fortellingen om hvorfor reintallet ikke har sunket. Det dominante narrativ forteller at reineiere øker flokken for egen vinning i stedet for å akseptere ekspertenes råd om å redusere, mens pastoralistene sitt narrativ forteller at det er mangel på åpenhet som er årsaken. Funnene mine bekrefter at begge narrativ er tilstede i debatten om overbeite på Finnmarksvidda. Ved å bruke vitenskapelig forskning, fra et norsk ståsted, uten å faktisk lytte til hva reindriftnæringen har av erfaring og kunnskaper, kan det argumenteres for at Norge virker kolonialisierende. Kolonialiseringen kommer til uttrykk blant annet gjennom beslutningsprosessen, der reinsdriftssamene gir uttrykk for at den selvbestemmelsen de ble gitt i 2007, ikke er reell. Jåma (2012) mener Sametinget blir holdt i tåkeland og at LMD ikke inkluderer Sametinget i de avgjørelser som blir tatt. Videre mener Maret Ánte Sara at selvbestemmelsen fra 2007 er en offentlig fasade, da reindriftsutøvere ikke blir lyttet til (Kunstkritikk, 2012). I tillegg blir staten anklaget for å fortsette med fornorskning ovenfor den samiske befolkningen (Bjørklund, 2017). Ikke i form av assimilering, men innskrenking av deres områder som de hevder er med på å redusere deres tilstedeværelse.

Det dominante narrativ om at reindriftseiere er opptatt av å øke flokken for egen vinning blir spesielt tydelig i 2017. Det negative synet på pastoralisme, som Benjaminsen og Svarstad (2017) hevder eksisterer innenfor stater som har pastoralister, ser også ut til å eksistere her. Det virker å være liten tillitt til reindriftsutøverne. Det hevdes at reieiere ikke minsker reintallene fordi de tenker på seg selv og sitt beste (NRK Troms og Finnmark, 2010), at en som har økonomi til det vil styrke sin egen stilling ved å bygge opp en så stor flokk som mulig før reduksjon kommer (Finnmarken, 2012), at enhver reieier er seg selv nærmest og at den forholdsmessige reduksjonen har ført til et kappløp om reintall (NRK Troms og Finnmark, 2017). Utsagnene vitner om allmenningens tragedie fordi reindriftseiere beskyldes for å sikre seg selv, fremfor å gjøre det som hevdes å være best for fellesskapet.

Det kan argumenteres for at den politikken som har hatt som hensikt å redusere antall rein, fikk motsatt effekt. Mange reieiere mener, likt som Sara uttrykker i 2017, og som tidligere forskning viser, at de ikke har reell medbestemmelse i forvaltningen av reindriftnæringa. Dette bevitner den ovenfra-ned politikken som Benjaminsen & Svarstad (2017) mener moderniseringsdiskursen er med på å produsere. Med reindriftsloven av 2007, var målet å få et sterkere samarbeid med reindriften der de er mer delaktig i beslutningene som blir tatt. Det kan likevel tyde på at dette ikke ble realiteten. Resultatet av manglende inkludering i beslutninger som blir tatt, fører til at reieiere "setter seg på gjerdet" for å vente på neste utspill fra myndighetene, samt se hvordan situasjonen utarter seg (Johnsen, 2016: 203). Dette vitner ikke om en reindriftnæring og en reindriftsforvaltning som er enig.

I tillegg til å føle seg lite inkludert, har reindriftsutøvere også mistet en viktig del av næringskjeden deres. Ved innføring av planøkonomi i 1976 mistet de adgang til både markedsføring og slakting. Planøkonomien diskuteres ikke nevneverdig i artiklene, men den økonomiske bærekraften diskuteres som nevnt ofte. Spesielt i 2010 da det var slaktestopp på slakteriene. Reindriftsloven av 1976 og innføringen av Rørosmodellen som produksjonsmodell, hadde som mål å effektivisere og modernisere reindriften (Benjaminsen et al., 2016a). Dette førte til at reindriftnæringen kom lenger unna den tradisjonelle måten å drive reindrift på. De fikk verken markedsføre produktene, eller slakte selv. Som analysen har vist blir den økonomiske bærekraften ved jevne mellomrom beskylt for å ikke være bærekraftig som følge av for høyt reintall. Reinert (2016) hevder dette førte til at reindriftsutøverne ble økonomisk umyndiggjort. Derfor kan det argumenteres for at staten selv må ta ansvar for den økonomiske bærekraften, da det var de som innførte planøkonomi til reindriften på 70-tallet, som førte til at reindriftnæringa gikk bort fra å være en lønnsom næring. Planøkonomien kan derfor også vitne om en ovenfra-ned politikk, der reindriftseiere blir fratatt en viktig del av næringskjeden deres. Planøkonomien kan minne om statens behov for å kontrollere en befolkning som ikke passer inn i deres organisering av staten (Reinert, 2016). Dette vitner også om kolonialisering. Den økonomiske utviklingen syntes å være svært viktig for myndighetene, og som vist går den dominerende forståelsen ut på at bærekraftig utvikling oppnås først og fremst med økonomisk vekst, mens den alternative forståelsen setter sosiale målsettinger foran økonomi (Eira et al., 2016). Reindriftnæringen er heller ikke kjent for å være en næring med høy økonomisk avkastning, likevel får næringen flere utøvere. Dette bekrefter at den økonomiske bærekraften for den alternative forståelsen, ikke er viktigst.

Det vitner om en stat som ikke har tillitt til at reindriftnæringa er dem som kjenner reindriften best. Som Riseth uttrykte det "De har den fordel at reieigarane veit korleis dei skal gjere det, for det er ein kunst, det òg" (Riseth i Dag og Tid, 2022). Det ser ut til å

bli glemt eller oversett av staten i denne sammenhengen, at reindriftsnæringa er den aktøren i denne debatten som mest sannsynlig har det største ønsket om å bevare reindrifta. De har også de beste forutsetningene for å klare det, da de gjennom generasjoner har opparbeidet seg kunnskap om hvordan det skal gjøres. Derfor har de mest sannsynlig ingen interesse av at Finnmarksvidda skal bli nedbeitet, da dette vil bety slutten på reindriften.

SAIH (2019) mener man må utfordre tanken om at den vitenskapelige kunnskapen er den eneste som kan gi verdifull og god kunnskap. Dette er noe som blir forsøkt gjort med de mange argument om at overbeiting ikke er eneste årsaken til situasjonen på Finnmarksvidda, og at innskrenking av beiteareal og klimaforandringer påvirker. Slik reindriftsforvaltningen er i dag, og slik det fremkommer i media, ser det ikke ut til at det erfaringsrike kunnskapssynet blir inkludert i betydelig grad.

Benjaminsen er en av de få utenom det samiske miljøet som forsøker å belyse den kunnskapen reindriftssamene har, men når hans teori er i fire av de 266 artikler, er det liten tvil om at det vitenskapelige kunnskapssynet som råder i moderniseringsdiskursen er hegemonisk i media. I teoridelen har jeg også henvist til tidligere forskninger som peker på utfordringer reindriftsnæringa står ovenfor, for eksempel Pape og Löffler (2012) og Reinert et al. (2009). Dette vitner om at det er kunnskap basert på annen forskning som kan brukes i reindriftsforvaltninga, eller som media kan presentere likt som de presenterer forskning gjort av fagøkologer. Dette viser seg likevel ikke å være tilfelle.

Avkolonialisering handler om å gi rom for flere kunnskapsformer og perspektiver, og gi rom for at forskjellige mennesker kan være kunnskapsforvaltere. Da må man utfordre tanken om at den vestlige vitenskapen er den eneste som kan gi verdifull og god kunnskap (SAIH, 2019: 20).

Forskere innenfor feltet er i følge Benjaminsen og Svarstad (2017) enige om at suksesjonsteorien gir en god beskrivelse som passer til tempererte beitesystemer, mens ustabilitetsteorien gir en god beskrivelse av beiteområder som er tørre, der produksjonen varierer mer. Til tross for denne anerkjennelsen, er det suksesjonsteorien og moderniseringsdiskursen som er den dominante fortellingen innenfor politikktutforming i de fleste deler av verden (Benjaminsen & Svarstad, 2017: 183). Ut fra erfaringene og kunnskapene reindriftssamene har og uttrykker i artiklene, sammen med forskning gjort på klimaforandringer på Finnmarksvidda, kan det argumenteres for at ustabilitetsteorien passer best for å forklare situasjonen på Finnmarksvidda. Dette fordi været på vinteren er svært ustabil. Det kan likevel argumenteres ut i fra funnene av studien at moderniseringsdiskursen med suksesjonsteorien i grunn, er den hegemoniske diskursen i Norge. Dette på bakgrunn av mengden artikler som kan plasseres i moderniseringsdiskursen versus fleksibilitetsdiskursen. Samt ved å undersøke hvilke aktører som utøver diskursiv makt og hvilken diskurs disse tilhører. Slik det fremkommer i studien og ved å se på tidligere forskning, kan det argumenteres for at Norge enda har en vei å gå når det gjelder å inkludere flere kunnskaper enn den rådende.

6 Konklusjon

Målet med denne studien har vært å svare på følgende problemstilling: Hvilke forståelsesformer preger den norske debatten om reindrift og overbeite i perioden 1993 til 2022, samt hvordan varierer den mellom ulike aktører?

Basert på utsagnene i artiklene har det fremkommet to forståelsesformer som har hvert sitt narrativ innenfor diskurs ordren om pastoralisme i Norge. Forståelsesformene baserer seg på hver sin teori om hva som definerer bærekraftig utvikling og bærekraftig reindrift. Forståelsesformene skiller seg i hovedsak mellom et narrativ om at reintallet på Finnmarksvidda er for høyt, og et narrativ om at reintall ikke er eneste problemstillingen på Finnmarksvidda, men at klimautfordringer og tap av beiteareal til andre formål må inkluderes for å forstå utfordringene reindriftsutøverne står ovenfor. Disse tilknyttes moderniseringsdiskursen og fleksibilitetsdiskursen. I analysene er det reintall i forbindelse med en gitt bæreevne, tilhørende moderniseringsdiskursen og suksesjonsteorien, som diskuteres hyppigst.

Synet på samisk reindrift i Norge kan fortsatt forstås ut fra den historiske konteksten, ved å se på hvordan forholdet mellom den norske majoritetsbefolkningen og den samiske minoritetsbefolkningen har vært og fremdeles er. Det skilles ikke lenger mellom et øvre og et nedre stadium, men det skilles mellom ulike aktører. Etter å ha lokalisert aktører som er gjeldende i debatten, for deretter å plassere de innenfor hver sine narrativ i diskursorden om pastoralisme i samisk reindrift, ser en at det er noen aktører som utøver diskursiv makt, da de gir viktige bidrag til den hegemoniske diskursen. Studien har kommet frem til at den hegemoniske diskursen er moderniseringsdiskursen. Viktige bidrag er i denne konteksten forskning som blir rådende for reindriftsforvaltninga og derav også for staten, media som velger hvilke artikler som produseres, og politikere som er med på å formidle forskningen som presenteres. Flexibilitetsdiskursen og dens aktører blir i denne sammenhengen neglisjert og underkommunisert til sammenligning. Aktører som tilhører denne diskursen får lite dekning i media sammenlignet med aktører tilhørende moderniseringsdiskursen. I tillegg er artiklene deres sjeldent utgangspunkt for videre diskusjon i media, slik den rådende vitenskapelige forskningen er.

Fordi den tradisjons- og erfaringsbaserte kunnskapen ikke blir inkludert i betydelig grad i reindriftsforvaltninga og viser seg å være underkommunisert i media, kan det stilles spørsmål til om det fremdeles finnes spor av kolonialisme i Norge i dag. Reindriftsutøvere uttrykker at deres kunnskapssystem blir usynliggjort, at kunnskaper basert på andre tradisjoner blir utgangspunktet for reindriftsforvaltningen og at de ikke i tilstrekkelig grad blir lyttet til og inkludert. Den nyansering som kunne vært mulig for å forstå problematikken på reindriften, blir derfor ikke utnyttet.

Istedenfor å frykte erfarings- og tradisjonsbasert kunnskap burde man ta den i mot med åpne armer, og se på perspektiver og kunnskaper andre har, som noe som kan bidra til å søke etter sannferdighet, slik SAIH (2019) presiserer. Den erfarings- og tradisjonsbaserte kunnskapen trenger ikke å stå i kontrast til den vitenskapelige kunnskapen, men kan være med på å utfylle den. All kunnskap er situert, derfor må man huske at forskning som blir gjort er preget av den sosiale, politiske og kunnskapsmessige konteksten den er produsert

i, og forkunnskapene forskeren har, ligger til grunn for det som blir forsket på. Dette er også viktig å huske på i lesingen av denne studien.

Denne studien har ikke kommet frem til noe som er banebrytende og nytt, da moderniseringsdiskursen og fleksibilitetsdiskursen allerede var utarbeidet. I hvilken grad min oppgave bidrar til ny vending, så er det ikke gjennom teori utvikling rundt hvilke syn og hvilke diskurser som finnes i debatten om samisk reindrift. Det studien kan bidra til er å dokumentere at disse perspektivene kan finnes igjen i norske media.

I forlengelse av denne studien hadde det vært interessant å inkludere nyere artikler om noen år, for å se om nye forståelsesformer har dukket opp, eller undersøke om forståelsesformene som er presentert her er mer likestilt i media og i reindriftsforvaltningen, enn de er i dag.

7 Litteraturliste

- Benjaminsen, T. A., Borgenvik, J. Sjaastad, E. & Marin, A. (2016b). Reintetthet, produktivitet og effektivisering: Om modeller, forskning og politikk. I T. A. Benjaminsen, I. M. G. Eira & M. N. Sara (Red.), *Samisk reindrift. Norske myter* (s. 69-85). Fagbokforlaget.
- Benjaminsen, T. A., Eira, I. M. G., Reinert, E., Reinert, H., Sara, M. N. & Svarstad, H. (2016b). Reindrift, makt og myter. I T. A. Benjaminsen, I. M. G. Eira & M. N. Sara (Red.), *Samisk reindrift. Norske myter* (s. 9-24). Fagbokforlaget.
- Benjaminsen, Tor. A. & Svarstad, Hanne. (2017). *Politisk økologi: miljø, makt og menneske* (2.utg.). Universitetsforlaget.
- Eira, I. M. G., Sara, M. N., Svarstad, H. & Mathiesen, S. D. (2016). Å se som en stat eller som en samisk reineier: To forståelser av bærekraftig reindrift. I T. A. Benjaminsen, I. M. G. Eira & M. N. Sara (Red.), *Samisk reindrift. Norske myter* (s. 27- 48). Fagbokforlaget.
- Engelien E., Aslaksen, I. & Undelstvedt, J. K. (2020, 1.september). *Utbygging får konsekvenser for reinbeiteområder*. SSB. <https://www.ssb.no/natur-og-miljo/artikler-og-publikasjoner/utbygging-far-konsekvenser-for-reinbeiteomrader#vedleggsartikkel-1>
- Finnmarksloven, (2005). *Lov om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark* (LOV-2005-06-17-85). Lovdata. <https://lovdata.no/lov/2005-06-17-85/§1>
- Fjellheim, E. (2020). *Ærede lagmannsrett*. Harvest magazine. <https://www.harvestmagazine.no/pan/aerede-lagmannsrett>
- FN-sambandet. (2021). *Bærekraftig utvikling*. <https://www.fn.no/tema/fattigdom/baerekraftig-utvikling>
- FN-sambandet. (2021). *Menneskerettigheter*. <https://www.fn.no/tema/menneskerettigheter/menneskerettigheter>
- FN-sambandet. (2022). *Demokrati-indeksen*. <https://www.fn.no/Statistikk/demokratiindeksen>
- FN-sambandet. (2022). *Konvensjonen om sivile og politiske rettigheter*. <https://www.fn.no/om-fn/avtaler/menneskerettigheter/konvensjon-om-sivile-og-politiske-rettigheter>
- Hagtvedt Vik, Hanne. (2020). *Da samene ble Norges urfolk*. Norgeshistorie – Fra steinalderen til i dag. Fortalt av fagfolk. <https://www.norgeshistorie.no/oljealder-og-overflod/1924-da-samene-ble-norges-urfolk.html>
- Hardin, Garret (1968). Treadegy of the commons. *Science*, 162 (3859), 1243-1248.
- Johannessen, A., Tufte, P.A. og Christoffersen, L. (2016). *Introduksjon til Samfunnsvitenskapelige metoder*. (5.utg.). Abstrakt forlag.

- Johnsen, K. I. (2016). Medbestemmelse, makt og mistillit i reindriftsforvaltningen. I T. A. Benjaminsen, I. M. G. Eira & M. N. Sara (Red.), *Samisk reindrift. Norske myter* (s. 195-220). Fagbokforlaget.
- Johnsen, K. I., Benjaminsen, T. A. & Eira, I. M. G. (2015). Seeing like the state or like pastoralists? Conflicting narratives on the governance of Sámi reindeer husbandry in Finnmark, Norway. *Norsk Geografisk Tidsskrift / Norwegian Journal of Geography* 69(4), 230-241. <https://doi.org/10.1080/00291951.2015.1033747>
- Justis- og beredskapsdepartementet. (2005, 24 juni). *Fakta om finnmarksloven*. Regjeringen.no. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/fakta-om-finnmarksloven/id88240/>
- Kunnskapsdepartementet. (2019). *Læreplan I samfunnsfag (SAF01-04)*. Fastsett som forskrift. Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020. <https://www.udir.no/lk20/saf01-04?lang=nob>
- Landbruks og matdepartementet (2007, 15.juni). *Orientering om reindriftsloven*. Regjeringen. https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/lmd/vedlegg/brosjyrer_veiledere_rapporter/reindriftsloven_norsk.pdf
- Neimark, B., Childs, J., Nightingale, A. J., Cavanagh, C. J., Sullivan, S., Benjaminsen, T. A., Batterbury, S., Koot, S. & Harcourt, W. (2019). Speaking Power to "Post-Truth": Critical Political Ecology and the New Authoritarianism. *Annals of the American Association of Geographers* 109(2), 613-623. DOI: <https://doi.org/10.1080/24694452.2018.1547567>
- Nordvåg, H. B. (2019, 5 februar). Med vidda som slagmark. *NRK*. <https://www.nrk.no/tromsogfinnmark/xl/med-vidda-som-slagmark-1.14387023>
- Paine, R. (2004). Saami reindeer Pastoralism: Quo Vadis?. *Journal of Anthropology*, 69:1, 23-42. <https://doi.org/10.1080/0014184042000191816>
- Pape, R. Og Löffler, J. (2012). Climate change, Land Use Conflicts, Predation and Ecological Degradation as Challenges for Reindeer Husbandry in Northern Europe: What do We Really Know After Half a Century of Research? *AMBIO* 41, 421-434. <https://doi.org/10.1007/s13280-012-0257-6>
- Pedersen, S. (2015) Samenes historie; fra undertrykking til kulturelt likeverd i Holt-Jensen, Arild & Dyrvik, Ståle (red.), *Likeverd: grunnlag for demokrati*. (s. 173-192). Res Publica.
- Pedersen, S. (2019, 25 mai.) *Altasaken – samenes rettigheter løftes frem*. Samiske veivisere. <https://samiskeveivisere.no/article/altasaken-samenes-rettigheter-loftes-frem-nasjonalt/>
- Ravna, Ø. (2011). Samenes rett til land og vann, sett i lys av vekslende oppfatninger om samisk kultur i retts- og historievitenskapene. *Historisk tidsskrift*, 2011 (90), 189-212. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-2944-2011-02-03>
- Regjeringen (2020). *ILO-konvensjonen om urfolks rettigheter*. Kommunal- og distriksdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/tema/urfolk-og->

minoriteter/urfolkryddemappe/ilo-konvensjonen-om-urfolks-rettigheter-
/id487963/

Reindriftsloven (2007). *Lov om reindrift* (LOV-2007-06-15-40). Lovdata.

https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2007-06-15-40/KAPITTEL_7#%C2%A757).

Reinert, E. S. (2016). Årsaker til at planøkonomien er blitt varig ødeleggende for verdiskapningen i samisk reindrift. I T. A. Benjaminsen, I. M. G. Eira & M. N. Sara (Red.), *Samisk reindrift. Norske myter* (s. 145-174). Fagbokforlaget.

Riseth, J. Å., Lie, I., Holst, B., Karlsen S-R. & Tømmervik, H. (2009). *Climate change and the Sámi reindeer industry in Norway. Probable needs of adaption*. IOP Conference series: Earth and Environmental Science.

<https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1755-1307/6/34/342039>

Riseth, J. A., Eilertsen, S. M. & Johansen, B. (2021). Reindriftenes sårbarhet og Norges ansvar. I F. Flemsæter & Flø, B. E. (Red.). *Utmark i endring*. (s. 29-67). Cappelen Damm

SAIH (2019). *En introduksjon til Avkolonialisering av akademia*.

<https://saih.no/assets/docs/Avkolonialisering/Avkolonialisering-klar-for-web.pdf>

Sara, M. N., Eira, I. M. G., Bjørklund, I. & Oskal, A. (2016). Hvordan skal vi forstå reintall? I T. A. Benjaminsen, I. M. G. Eira & M. N. Sara (Red.), *Samisk reindrift. Norske myter* (s. 51-67). Fagbokforlaget.

St. meld. nr 32 (2016-2017). *Reindrift – lange tradisjoner – unike muligheter*.

Landbruks- og matdepartementet.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-32-20162017/id2547907/>

Svarstad, H., Benjaminsen, T. A. & Overå, R. (2018). Power theories in political ecology. *Journal of Political Ecology* 25(1), 350-363. <https://doi.org/10.2458/v25i1.23044>

Tjora, A. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. (3.utg.). Gyldendal.

Artikler:

1993 og 1994:

Enoksen, R. (1993, 6. Oktober). Overbeite er reelt. *Nordlys Morgen*. Lest i atekst.

Enoksen, R. (1994, 13 januar). Reindriftsloven 1. *Nordlys Morgen*. Lest i atekst.

Enoksen, R. (1994, 28. April). Rio tinto 1. *Nordlys Morgen*. Lest i atekst.

Nordlys. (1993, 12. mai). Samisk reaksjon på. <https://app.retriever-info.com/go-article/055012199305120013/null/archive/search?type=jwt> (tror ikke denne funker) Lest i atekst.

NTBtekst. (1993, 2. september). Dyrebeskyttelsen retter sterk kritikk mot reindriften. Lest i atekst.

NTBtekst. (1993, 3. september). Motstridende utsagn om reindrift og dyrevern. Lest i atekst.

NTBtekst. (1994, 14 april). Samene fornorskes. Lest i atekst.

Pedersen, K. (1994, 15 oktober). Vilt fra vidden. *Bergens Tidende Morgen*. Lest i atekst.

2004:

Opdalingen. (2004, 13 september). Advarer mot avbeiting av vidda. Lest i atekst.

2010:

Altaposten (2010, 16 april). Ikke for mye rein. Lest i atekst.

Altaposten (2010, 19 april). Har ikke sett overbeite. Lest i atekst.

Altaposten (2010, 23 mars). Avviser overbeite. Lest i atekst.

Altaposten (2010, 27. Mars). Gir staten skylda for høyt reintall. Lest i atekst.

Greiner, R. (2010, 10. Mars). Frp vil nedslakte tamrein. *NRK Troms og Finnmark*.
<https://www.nrk.no/tromsogfinnmark/frp-vil-nedslakte-tamrein-1.7032857>

iFinnmark (2010, 10 september). Hast med å løse slaktekrisen.
<https://www.ifinnmark.no/nyheter/hast-med-a-lose-slaktekrisen/s/1-30002-5304877>

Sandmo, O-M, A. & Norum, F. (2010, 3. Desember). Aktuelt med nødslakt på vidda. *NRK Troms og Finnmark*. https://www.nrk.no/tromsogfinnmark/_-aktuelt-med-nodslakting-pa-vidda-1.7409110

2012:

Altaposten (2012, 16 juni). Reintall må ned. *Altaposten*. Lest i atekst.

Fremover (2012, 15 juni). Frp vil slakte reinsdyr. *Fremover*. Lest i atekst.

Jåma, E. (2012, 23 august). Finnmarksvidda beites ned. *Nationen*. Lest i atekst.

Madsen, V. (2012, 26 oktober). Farvel til nomadisk reindrift? *Finnmarken*. Lest i atekst.

2017:

Benjaminsen, T. A. (2017, 7 mai). Staten forstår ikke reindrift. NRK.
<https://www.nrk.no/ytring/staten-forstar-ikke-reindrift-1.13503284>

Bjørklund, I. (2017, 21 februar). Staten henger ut seg selv. *Nordlys*. Lest i atekst.

Breivik, A. (2017, 4 desember). Tvunget inn i politikken. *Kunstkritikk*.
<https://kunstkritikk.no/tvunget-inn-i-politikken/>

Bye, K. S. & Nordvåg, H. B. (2017, 22 desember). Derfor vant staten over Jovsset Ánte Sara. *NRK Troms og Finnmark*. <https://www.nrk.no/tromsogfinnmark/derfor-vant-staten-over-jovsset-ante-sara-1.13836579>

Nordvåg, H. B. (2017, 29 desember). Ti år med selvstyre – ti år med indre strid. *NRK Troms og Finnmark*. <https://www.nrk.no/tromsogfinnmark/ti-ar-med-selvstyre--ti-ar-med-indre-strid-1.13842837>

Winther, N. K. (2017, 26 desember). Reindrift sett fra Oslo. *iFinnmark*.
<https://www.ifinnmark.no/debatt/reindrift/ost-finnmark/reindrift-sett-fra-oslo/o/5-81-653552?key=2023-05-20T08:09:29.000Z/retriever/c637f5aae80db1aa564f33b52764c07167770858>

2022:

Benjaminsen, T. A. (2022, 15 januar). Hvorfor slår NINA så hardt ned på kritisk forskning om reindrift? *Forskersonen*. <https://forskersonen.no/akademia-forskningsetikk-kronikk/hvorfor-slar-nina-sa-hardt-ned-pa-kritisk-forskning-om-reindrift/1965199>

Benjaminsen, T. A. (2022, 19 desember). Klimaekspertene. *Klassekampen*. Lest i atekst.

Larsen, C. J. (2022, 28 januar). Reinsdyr finn ikkje mat på vidda. *Dag og tid*. Lest i atekst.

